

កម្រងវិញ្ញាសា និង អត្រាកំណែ

សីលធម៌~ពលរដ្ឋវិជ្ជា ថ្នាក់ទី១២ (ថ្នាក់សង្គម)

សម្រាប់ជាប្រទីប ដល់សិស្សានុសិស្សានុញ្ញាម

ប្រឡងសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សានុតិយភូមិ

រៀបរៀងដោយសិស្ស

វិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន រំលេច

ឆ្នាំ២០២១~២០២២

អារម្ភកថា

វិញ្ញាសាសីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជានេះជាទីកចិត្តរបស់ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំដែលបានរៀបរៀងឡើង សម្រាប់សិស្សានុសិស្សថ្នាក់ទី១២ទាំងអស់គ្នាជាពិសេសគឺសម្រាប់សិស្សានុសិស្សដែលត្រូវប្រឡង បាក់ឌុបដើម្បីស្វែងយល់ និងបង្កើនពុទ្ធិឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើង។ ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំសម្រិតសម្រាំងនៅ វិញ្ញាសាសាសា ដែលធ្លាប់ចេញប្រឡងសាសា ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការរបស់សិស្សានុសិស្សសាពេល បច្ចុប្បន្ន និងទុកជាឯកសារយោងដល់សិស្សានុសិស្សជំនាន់ក្រោយៗទៀត។

វិញ្ញាសានេះអាចជួយផ្តល់ចំណេះដឹងបន្ថែមថ្មីៗ ហើយក៏ជារង្វាន់មួយដ៏ពិសេសសម្រាប់ ជំនួយដល់សិស្សានុសិស្ស ឱ្យបានសម្រេចនូវភាពជោគជ័យក្នុងការប្រឡងសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សា ទុតិយភូមិ។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី ក៏ខ្ញុំជឿជាក់ថា ការរៀបរៀងនេះនឹងមានភាពខ្វះខាតខ្លះជាក់ជាមិន ខាន ប៉ុន្តែខ្ញុំបាទរង់ចាំទទួលយកដោយរីករាយនូវមតិវិចិត្រ ដើម្បីធ្វើការកែលម្អពីសំណាក់លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ សិស្សានុសិស្សព្រមទាំងមិត្តៗទាំងអស់។

សូមឱ្យអ្នកទាំងអស់គ្នាសុខភាពល្អ និងទទួលជោគជ័យក្នុងការប្រឡងនាថ្ងៃខាងមុខ។

ថ្ងៃអង្គារ ១៥កើត ខែភទ្របទ ឆ្នាំឆ្លូវ ត្រីស័ក ព.ស២៥៦៥

ត្រូវនឹងថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២១

អ្នករៀបរៀងសិស្សវិទ្យាល័យ ហ.ស រំលេច

១. វីន ចាន់វិទូ	៣. ភឿន លុខា	៥. វីន សារឿន
២. ហ៊ុ លីនដា	៤. ហុង ស្រីពៅ	

មាតិកា

សម្ព័ន្ធប្រឡង់ ០៤ សីហា ២០១៤	1
សម្ព័ន្ធប្រឡង់ ១៣ តុលា ២០១៤ (រោងទី២)	6
សម្ព័ន្ធប្រឡង់ ២៤ សីហា ២០១៥	9
សម្ព័ន្ធប្រឡង់ ២២ សីហា ២០១៦	12
សម្ព័ន្ធប្រឡង់ ២១ សីហា ២០១៧	14
សម្ព័ន្ធប្រឡង់ ២០ សីហា ២០១៨	16
សម្ព័ន្ធប្រឡង់ ១៩ សីហា ២០១៩	19
វិញ្ញាណទី១	22
វិញ្ញាណទី២	25
វិញ្ញាណទី៣	27
វិញ្ញាណទី៤	30
វិញ្ញាណទី៥	33
វិញ្ញាណទី៦	36
វិញ្ញាណទី៧	39
វិញ្ញាណទី៨	42
វិញ្ញាណទី៩	46
វិញ្ញាណទី១០	49

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតសិក្សាស្រាវជ្រាវ	សម័យប្រឡង.....
វិទ្យាសាស្ត្រ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិទ្យា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)	មណ្ឌលប្រឡង.....
រយៈពេល : ៩០នាទី	បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....
ពិន្ទុ : ៧៥	ឈ្មោះបេក្ខជន.....
ប្រធាន :	ឈ្មោះលេខា.....

ប្រធាន

- I. កិច្ចការក្នុងគ្រួសារ និងការរស់រវើករៀបចំប្រព័ន្ធកូន ជាភារកិច្ចរបស់បុរសនារី។ ចូរពន្យល់
ដោយលើកទុកហេតុអ្វីបានជាបញ្ហា។
- II. តើគ្រួសារ សាលារៀន និងសង្គមត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះកុមារគ្រប់រូបដូចម្តេចខ្លះ ដើម្បីឱ្យ
កុមារមានការអភិវឌ្ឍពេញលេញ?
- III. សំនៀងបានផ្តល់ទិន្នន័យសំខាន់ប្រយោជន៍ និងតម្រូវទៅក្នុងការចាត់បែង។ តើការធ្វើសំនៀងផ្តល់
ប្រយោជន៍អ្វីខ្លះដល់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា?
- IV. បច្ចុប្បន្ន ធនធានមនុស្សមានបាននឹងកំពុងបំប្លែងបញ្ហាបរិស្ថានយ៉ាងម្តងម្កាល។ ចូរពន្យល់ពីប្រភពនៃ
ការបំពុលខ្យល់ ការបំពុលទឹក និងការបំពុលស្រូវឡើង។
- V. គុណតម្លៃជាអ្វី? គុណតម្លៃចែកជាប៉ុន្មានបែប? អ្វីខ្លះ? ចូរពន្យល់ដោយលើកទុកហេតុអ្វីបានជា
បញ្ហា។
- VI. តើទំនួលខុសត្រូវមានប៉ុន្មានបែប? អ្វីខ្លះ? ចូរពន្យល់ទំនួលខុសត្រូវផ្នែកសីលធម៌ ដោយលើក
ទុកហេតុអ្វីបានជាបញ្ហា។

អត្រា កំណែ

1. អនុលោមតាមការណែនាំរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ក្នុងកិច្ចប្រជុំជាតិ ៥ ថ្ងៃ ចុងក្រោយ
«កិច្ចការក្នុងគ្រួសារ និងការរស់រវើករៀបចំប្រព័ន្ធកូន ជាភារកិច្ចរបស់បុរសនារី»។
ខ្លឹមសារនេះបង្ហាញគោលការណ៍ស្តីពីការអភិវឌ្ឍចំពោះភាពស្មើគ្នារបស់បុរសស្ត្រីក្នុងជីវភាព
សង្គមសេដ្ឋកិច្ច និងភាពរុងរឿងរបស់សង្គមនិង គ្រួសារ។ សូមរៀបរាប់អំពីកម្រិត ឬផ្នែកនៃការអភិវឌ្ឍ
បុរសស្ត្រីមានភារកិច្ចខុសគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ប្រកាន់តួនាទី ក្នុងការបំពេញកិច្ចការក្នុង
គ្រួសារនិងការរស់រវើករៀបចំប្រព័ន្ធកូន។
ភារកិច្ចមានដូចតទៅ៖
 - ផ្តល់កំណើតនិងរក្សាជីវិតកូន
 - ល្បែងរកទ្រព្យដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពគ្រួសារ
 - គ្រប់គ្រង និងរក្សាសុខភាពក្នុងគ្រួសារនិងរៀបចំរំពើហិង្សា
 - បញ្ជូនកូនទៅសាលារៀនឱ្យទទួលបានការអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលកូនឱ្យក្លាយជាពលរដ្ឋល្អ
មានជំនាញវិជ្ជាជីវៈ

- ផ្តល់គំរូល្អដល់កូនក្នុងការអប់រំស៊ីវិល ឆ័យ ឆ័យ គោរពច្បាប់សង្គម និងការជួយចែករំលែក កិច្ចការផ្ទះទៅវិញទៅមក
 - អប់រំកូនឱ្យថែរក្សាប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ វប្បធម៌ឱ្យគង់វង្ស
 - បើបាច់ថែរក្សាកូនប្រកបដោយប្រហ័សហឫត្រ
 - ថែរក្សា និងលើកកម្ពស់សុខភាពផ្លូវកាយ ផ្លូវចិត្ត និងផ្លូវបញ្ញាស្មារតីរបស់កូន
 - សុំរៀន និងលើកទឹកចិត្តចំពោះភាពតក់ស្លុត ព្យាយាមរបស់កូន
 - ផ្តល់សិទ្ធិសេរីភាពដល់កូនក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តទាក់ទងនឹងការរៀបចំអនាគតរបស់ គេធានាការស្រីសរសើរដុះវិជ្ជា ដុះបរ គូស្រីករជាដើម
 - ចែករំលែកដល់កូនទៅតាមលទ្ធភាពនៅពេលកូនបែកចេញមានគ្រួសារ។
 ឧទាហរណ៍: ឪពុកម្តាយផ្តល់កំណើតឱ្យកូន ផ្តល់ឈ្មោះឱ្យកូន ត្រូវរួមគ្នាដោយគ្មានការ រើសអើងក្នុងការផ្តល់ចំណីអាហារតាមតម្រូវការយកកូនទៅសាលារៀន ព្យាបាលពេលកូនឈឺ រៀបចំកូនឱ្យមានដុះបរ សុំផ្គូផ្គងឱ្យមានគូស្រីករ។
2. ដើម្បីឱ្យកូនមានការអភិវឌ្ឍពេញលេញ គ្រួសារ សាលារៀន និងសង្គមត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះកុមារ គ្រប់រូបដូចមានរៀបរាប់ខាងក្រោមនេះ ៖
- ការកិច្ចរបស់គ្រួសារ
 - ចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាកុមារឱ្យមានការលូតលាស់ កាយសម្បទាបញ្ញា និងសញ្ជេតនា/ចិត្ត បំពេញតម្រូវការក្នុងការរៀនសូត្ររបស់កុមារ (ឧបត្ថម្ភសម្ភារៈ និងស្មារតី)
 - អប់រំកូនឱ្យមានស៊ីវិល ឆ័យ ឆ័យ គោរពសិទ្ធិអ្នកដទៃ ថែរក្សាទំនៀមទម្លាប់ បន្តវង្ស ត្រកូលគ្រួសារ
 - ការកិច្ចរបស់សាលារៀន
 - ផ្តល់ចំណេះដឹងក្នុងដុះវិជ្ជា នានា
 - បណ្តុះបណ្តាលទូទៅ និងបណ្តាលវិជ្ជាស៊ីវិល គឺជា ការអនុវត្តលក្ខណៈភាពជា កំណែប្តូរ
 - បណ្តុះតម្លាចចិត្ត (ត្រឹមត្រូវ សមស្របតាមតម្រូវការក្នុងការអភិវឌ្ឍសង្គម
 - ការកិច្ចរបស់សង្គម
 - ឧបត្ថម្ភគាំទ្រការអប់រំរបស់សាលារៀនដូចជា ស្តុកស្តម្ភសម្ភារៈចំណេះដឹង ការផ្គត់ផ្គង់ គ្រួសារ ការផ្គត់ផ្គង់សម្ភារៈសិក្សារួមទាំងការបំពេញសំណូមពរផ្សេងៗទៀតរបស់សាលារៀន
 - បង្កលក្ខណៈឱ្យកុមារមានភាពកក់ក្តៅ និងសុវត្ថិភាពក្នុងការរស់នៅតាមរយៈការការពារសន្តិ សុខសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ការថែរក្សាអនាម័យសុខភាព
 - ផ្តល់ការងារសម្រាប់កុមារដែលបានបញ្ចប់ការសិក្សា
 - បំបាត់ចោលការរើសអើង ការកេងប្រវ័ញ្ចលើកុមារ
- សន្និដ្ឋាន៖ ដង្ហែងដង្ហែងដង្ហែងដង្ហែង គឺគ្រួសារ សាលារៀន និងសង្គមត្រូវមានទំនាក់ទំនងល្អ និងជិត ស្និទ្ធសាមគ្នា ដើម្បីធានា ការលូតលាស់និងវិវត្តន៍ពេញលេញតាមលក្ខណៈរបស់កុមារ។

3. ជំរឿនបានផ្តល់ទិន្នន័យសំខាន់ប្រយោជន៍ដល់ស្តង់ដារជីវិតនិងការកំណើនប្រជាជន រចនាសម្ព័ន្ធភូតាសាស្ត្រ កម្រិតអាយុកាល អត្រាជរាសាស្ត្រ អត្រាកំណើត ចលនាបង្កាស់ទី និងការនគរូបនីយកម្មនិងចរាចរណ៍សាស្ត្រៈសំរាប់ប្រជាជន។

ជំរឿនតម្រូវឱ្យទៅរកការបំពេញតម្រូវការចាំបាច់របស់ប្រទេសជាតិដូចជា តម្រូវការក្នុងការលុបបំបាត់អនត្តរភាព តម្រូវការក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ តម្រូវការក្នុងការអភិវឌ្ឍសហគមន៍ តម្រូវការក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយជាដើម។

ការធ្វើជំរឿនបានផ្តល់ប្រយោជន៍ចំពោះក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ការងារ ការផ្តល់ទិន្នន័យដូចជា៖

- ចំនួនកុមារ (ពី០ ឆ្នាំដល់១៤ ឆ្នាំ) សរុបរៀបចំនិងចំនួនសិស្សពេញវិសាលភាព
- ចំនួនកុមារដែលសាលារៀននិងចំនួនកុមារដែលបានរៀនចប់បឋមសិក្សា
- ចំនួនគ្រូបង្រៀនដែលមាន រៀបចំនិងចំនួនសិស្សដែលកំពុងរៀនក្នុងសាលា
- ចំនួនសាលារៀនកាត់បន្ថយអត្រាសិក្សានិយ័តដែលមាននៅកាត់បន្ថយអត្រាសិក្សានិយ័ត ឬកំបស់នីមួយៗ
- ចំនួនកុមារកាត់បន្ថយអត្រាសិក្សានិយ័តដែលកំពុងសិក្សា និងដែលនៅក្រៅសាលា
- កម្រិតជីវភាពរបស់ប្រជាជននៅកាត់បន្ថយអត្រាសិក្សានិយ័ត
- សិស្សមានចំនួនច្រើននៅកាត់បន្ថយអត្រាសិក្សានិយ័តដែលទាញទារសដល់បន្ទប់រៀន
- ការងារការវិភាគទិន្នន័យសំខាន់ៗដែលទទួលបានពីការធ្វើជំរឿនក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាមានលទ្ធភាព និងបំពេញបានតម្រូវការចាំបាច់របស់មូលដ្ឋានឬ កំបស់នីមួយៗ ការងារការងារនិងអនុវត្តផែនការបន្តសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យអប់រំ។

4. បច្ចុប្បន្ន មនុស្សណាក៏បានបំប្លែងបរិស្ថានយ៉ាងមិនស្រួល។ ការបំពុលខ្យល់មានន័យថាជាការកាត់បន្ថយគុណភាពនៃខ្យល់ដកដង្ហើមសម្រាប់ទទួលបានបរិស្ថានស្អាតនិងរុក្ខជាតិដោយបំប្លែងខ្យល់អុកស៊ីហ្សែនហើយជំនួសវិញដោយខ្យល់ពុលនាធានាមានខ្យល់កាបូនិក ខ្យល់អ៊ីដ្រូកាបូ ជាដើម។

❖ ការបំពុលខ្យល់មានប្រភពដូចជា៖

- ចំហេះឥន្ធនៈដែលធ្វើឱ្យមានកំណើនការដាំដុះឈើយន្តស្រែដូចជា
- ចំហេះស្លឹកឈើនៅក្នុងដាំដុះឈើ
- ចំហេះដែលកើតចេញដោយការស្តុកសំរាម កាកសំណល់ពុលស្រែដូចជា
- ខ្យល់ពុលកាត់បន្ថយការបាញ់ថ្នាំកម្ទេចសត្វល្អិត ការប្រើប្រាស់សារធាតុគីមីស្រែដូចជា ការប្រើប្រាស់ដាំដុះក្រដាស ការប្រើប្រាស់អាវុធគីមីក្នុងសង្គ្រាម ការបែកធ្លាយកន្លែងចម្រាញ់ជាដាច់ខាតនូវអ្វីដែលជាដើម

ដើម្បីកាត់បន្ថយការបំពុលខ្យល់ គេអាចរកឃើញនិងប្រើប្រាស់វិធីស្រដៀងៗ។

❖ ការបំពុលទឹក

មានន័យថាជាការធ្វើឱ្យទឹកបាត់បង់អុកស៊ីហ្សែន និងបាត់បង់អនាម័យសម្រាប់ទទួលបានបរិស្ថានស្អាតនិងរុក្ខជាតិ ។ ការបំពុលទឹក (ទឹកស្អាត ទឹកស្អាត) គឺជាបញ្ហាបរិស្ថានសំខាន់ៗ ពីព្រោះស្ថានភាពនៃទឹកនៅក្រោយទឹកនៅកំបស់ទីក្រុង កំបស់មូលដ្ឋានឬកំបស់ស្ថានភាព

តែងតែរក្សាការបំពេញកិច្ចការ ពីកាកសំណល់ដែលគេមិនបានធ្វើប្រព្រឹត្តកម្ម ឬធ្វើប្រព្រឹត្តិពុំបានត្រឹមត្រូវ។

ក្រៅពីនោះ ការបំពេញទឹកដានកន្លែងធ្វើអាជីវកម្មរៀងរាល់ថ្ងៃ ការប្រកួតប្រជែង ការលាងនាវាដឹកប្រេង ការបង្កើនចូលទៅក្នុងទឹកនូវកាកសំណល់ពីលំនៅដ្ឋាន ឬពីកន្លែងចិញ្ចឹមសត្វ ការឆ្លាស់កំពស់ប្រេងកប៉ាល់។

❖ ការបំពេញដោយសំឡេង

ការរំខានអារម្មណ៍របស់មនុស្សដោយសូរសំឡេងនានាដែលបានកម្រិតលើសពីសេចក្តីត្រូវការស្តាប់របស់មនុស្ស

ការបំពេញសំឡេងធ្វើឲ្យមាននៅទីក្រុងដែលប្រមូលផ្តុំដោយយានយន្តគ្រប់ប្រភេទ។ ក្រៅពីនេះ ការបំពេញសំឡេង បានប្រភពមកពីការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍បំពងសំឡេងនានា ការធ្វើឱ្យផ្ទុះអាវុធនានា ការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ដាស់ដីនានា សម្រែកហៅកញ្ចៀវកង់រំពងរបស់មនុស្ស

មនុស្សដែលទទួលរងការបំពេញសំឡេងបានការហៅហាត់អស់កម្លាំងម្តងម្កើត គប្បីប្រុងប្រយ័ត្ន និងអាចមាន ការខូចសោតវិញ្ញាណទៀតផង។

5. គុណធម៌ គឺជាសីលធម៌ ឬជាកម្លាំងមនោសញ្ចេតនាប្រកបដោយកុសលជាប់លាប់របស់បុគ្គលម្នាក់ ចំពោះសង្គមដែលគេរស់នៅ។

គុណធម៌ចែកចេញជា២បែប គឺគុណធម៌សាធារណៈ និងគុណធម៌ពិសេស។

- គុណធម៌សាធារណៈ គឺជាគុណធម៌ដែលបានមកពីការហ្វឹកហាត់ និងការរៀន។ ឧទាហរណ៍ ការចេះប្រយោល ការគោរពពេលវេលា ភក្តីភាព ការគួរសម ភាពខ្ជាប់ខ្ជួនជាដើម។
- គុណធម៌ពិសេសគឺជាគុណធម៌ដែលមនុស្សទទួលបានពីកំណើត។ ឧទាហរណ៍ សន្តានចិត្ត ចិត្តសន្តោស ចិត្តសេចក្តី ការលះបង់ ការបរិច្ចាគជាដើម។

6. ទំនួលខុសត្រូវមាន២បែប គឺទំនួលខុសត្រូវផ្នែកសីលធម៌ និងទំនួលខុសត្រូវផ្នែកសង្គម។

❖ ទំនួលខុសត្រូវផ្នែកសីលធម៌ (សីលវិជ្ជា) គឺជាទំនួលខុសត្រូវដែលអ្នកប្រព្រឹត្តទទួលខុសត្រូវដោយផ្ទាល់ចំពោះមុខខ្លួនឯងនូវទង្វើដែលគេបានធ្វើទៅតាមសីលញ្ញាណរបស់ខ្លួនគ្មានការបង្ខិតបង្ខំ គ្មានវិប្បដិសារី។ ទំនួលខុសត្រូវផ្នែកសីលធម៌ ស្តែងចេញដោយការហ៊ានទទួលសារភាពដោយស្មោះត្រង់។

❖ ទំនួលខុសត្រូវផ្នែកសីលធម៌មាន២ ប្រភេទគឺ៖

- ទំនួលខុសត្រូវប្រកបដោយវិចារណញ្ញាណ ជាទង្វើដែលអ្នកប្រព្រឹត្តបានធ្វើដោយដឹងជាមុន និងដោយពិតប្រាកដនូវកិច្ចសីលធម៌នៃអ្វីគួរធ្វើ អ្វីមិនគួរធ្វើ អ្វីជាអាក្រក់ អ្វីជាអាក្រក់។
ឧទាហរណ៍៖ កុំបោកបោកប្រកែកកុំហួសប្រព្រឹត្តិ ដោយបានសារភាព និងបញ្ជាក់អំពីមូលហេតុនៃការប្រព្រឹត្តទង្វើខុសឆ្គងរបស់ខ្លួន។
- ទំនួលខុសត្រូវដោយទ្វារវិចារណញ្ញាណ ជាទង្វើដែលអ្នកប្រព្រឹត្តបានធ្វើដោយបង្ខិតបង្ខំ ការគំរាមកំហែង គ្មានសេរីភាព គ្មានលទ្ធភាពក្នុងការជ្រើសរើសនៅចំពោះមុខសីលញ្ញាណរបស់ខ្លួន ឬដោយរើសអើងបំបែក។

ឧទាហរណ៍៖ កុមារម្នាក់មិនអាចដឹងអំពីកំហុសរបស់ខ្លួនឡើយដោយហេតុថា នៅពេល
ដែលគេប្រើប្រាស់អំពើខុសគ្នាដូច្នោះ គេកំពុងរងឥទ្ធិពលនៃផ្ទៃក្រឡាដែលមនុស្សម្នាក់បានចាក់ទៅ
លើរាងកាយរបស់គេ។

សម័យប្រឡង ១៣ តុលា ២០១៤ (លើកទី២)

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតសិក្សាស្រាវជ្រាវ

សម័យប្រឡង.....

វិញ្ញាបនៈ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)

មណ្ឌលប្រឡង.....

រយៈពេល : ៩០នាទី

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ពិន្ទុ : ៧៥

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

ប្រធាន :

ឈ្មោះ.....

ប្រធាន

- I. តើការចាត់ការកសាងរោងចក្រសាងសង់កាល ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថានយ៉ាងណាខ្លះ? ចូរពន្យល់ដោយលើកឧទាហរណ៍ឯកសារ។
- II. ផលប៉ះពាល់បរិស្ថានសិទ្ធិទទួលបានការរស់នៅ ចូរពន្យល់ឱ្យបានច្បាស់លាស់។
- III. សីលធម៌ ជាតិវិជ្ជា ក្នុងសង្គម។ ចូរពន្យល់ឱ្យបានច្បាស់លាស់។
- IV. ចូរពន្យល់ពីភាពខុសគ្នារវាងអំពើអាក្រក់ និងអំពើអាក្រក់។ ចូរលើកឧទាហរណ៍ឯកសារ។
- V. ការចេះគោរពសិទ្ធិអ្នកដទៃបញ្ជាក់ឱ្យឃើញពីសីលធម៌នៃ ការគោរពសិទ្ធិរបស់មនុស្ស ។ ចូរពន្យល់។
- VI. ចូររៀបរាប់ពីបញ្ហាដែលកើតឡើងដោយសារកំណើនប្រជាជនពិភពលោក។

អត្រា កំណែ

1. ការចាត់ការកសាងរោងចក្រសាងសង់កាលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថានដូចជា៖
 - ការបំពុលខ្យល់
 - ការបំពុលទឹក
 - ការបំពុលដី
 - ❖ ការបំពុលខ្យល់ ដែលបង្កឡើងពីការចាត់ការកសាងរោងចក្រសាងសង់កាល ធ្វើឱ្យខ្យល់ដកសង្កើតរបស់មនុស្សទាំងអស់ ទទួលបាននូវជីវិតគ្រប់បែបយ៉ាង ពិសេស គឺក្លិនឈ្អួញដែលចេញពីកាកសំណល់នាំឱ្យទូចស្អុយភាព។

ឧទាហរណ៍៖ មនុស្សភាគច្រើនដែលរស់នៅទីកន្លែងដែលមានការចាត់ការកសាងរោងចក្រសាងសង់កាលភាគច្រើនគឺមានជំងឺសង្កើត (បញ្ហាសួត ក្អក ផ្លាសសាយ របេង)
 - ❖ ការបំពុលទឹក ដែលបង្កឡើងពីការចាត់ការកសាងរោងចក្រសាងសង់កាល ធ្វើឱ្យទឹកកខ្វក់ ជាហេតុធ្វើឱ្យការរស់នៅរបស់មនុស្សសព្វថ្ងៃ ក្លាយជាជំងឺបន្តិចបន្តួចជាប់គ្នា។

ឧទាហរណ៍៖ ជំងឺពូកពោះ រាករាស ជំងឺអាសន្នរោគ
 - ❖ ការបំពុលដី ដែលបង្កឡើងពីការចាត់ការកសាងរោងចក្រសាងសង់កាល ធ្វើឱ្យដីស្លើងទទួលបាននូវសីលធម៌ ឬហិរនី ទូចស្អុយភាព។

ឧទាហរណ៍៖ ដីបង្កបង្កើតសីលធម៌ ធ្វើឱ្យការរស់នៅរបស់មនុស្សស្លាប់ការលំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចសន្តិសុខ៖ ជាទូទៅការរស់នៅរបស់មនុស្សគ្រប់ជន្មាន ត្រូវតែចូលរួមទុកដាក់កាកសំណល់ឱ្យបានត្រឹមត្រូវទៅកាន់ការណែនាំរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន។
2. ផលប៉ះពាល់បរិស្ថានសិទ្ធិទទួលបានការរស់នៅ

ធនធានធម្មជាតិមានការរក្សាទុក គឺជាធនធានសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋមាន ចំណេះដឹង។ ដូច្នេះការរក្សា ជាកត្តាគន្លឹះក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលធនធានធម្មជាតិ ប្រជាពលរដ្ឋ គ្រប់រូបទទួលបានលទ្ធផលប្រសើរ។

- ការរក្សាត្រូវតែបង្កើនយ៉ាងហោចណាស់សម្រាប់ការរក្សាបច្ចេកវិទ្យា និងរបៀបកម្រិតមូលដ្ឋាន
- ការរក្សានៅបច្ចេកវិទ្យាគឺជាកត្តាមួយ
- ការរក្សាបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈ ត្រូវរៀបចំឱ្យមានជាទូទៅ
- ការរក្សាត្រូវលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងដល់ធនធានគ្រប់រូប
- ការរក្សាត្រូវលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងដល់ធនធានគ្រប់រូប
- ការរក្សាត្រូវមានការអភិវឌ្ឍន៍ អនុវត្តវិធាន និងវិធានការណ៍ប្រជាជន និងក្រុមគ្រួសារសាមញ្ញ ឬក្រុមសាមញ្ញទាំងអស់
- ការរក្សាត្រូវធ្វើឡើងដោយមិនប្រកាន់ពូជសាសន៍ព្រមទាំងការអភិវឌ្ឍន៍កម្មភាពរបស់សហប្រជាជន ក្នុងការថែរក្សាសន្តិភាព
- យោគ បិតា មានលទ្ធភាពក្នុងការជ្រើសរើសប្រភេទនៃការរក្សាសម្រាប់បុត្រីភាគ របស់ខ្លួន។

3. លក្ខណៈ ឬកត្តាដែលជះឥទ្ធិពល ដល់ការរក្សាធនធាន

❖ កត្តាដែលជះឥទ្ធិពលមាន៖

- កត្តាបញ្ញា ជាកត្តាដែលគេចង់ចេះ ចង់ដឹង ជាស្មារតីប្រកបដោយបញ្ញា។ ឧទាហរណ៍៖ ពុទ្ធិសាសនា។
- កត្តាសេដ្ឋកិច្ច ជាកត្តាដែលបង្ហាញពីសេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងសេដ្ឋកិច្ចស្បៀង។
- កត្តាសាសនា ជាកត្តាដែលបង្ហាញពីភក្តីភាពនិងការគោរពសាសនា។ ឧទាហរណ៍៖ ភាពពិតប្រាកដរបស់អាទិទេព របស់វត្តនិងការគោរពសាសនា។
- កត្តាសីលធម៌ ឬលក្ខណៈ ត្រូវបានគេចាត់ទុកជាកត្តាដែលជះឥទ្ធិពលដល់ការរក្សាធនធាន។ ឧទាហរណ៍៖ កត្តាសីលធម៌ ឬលក្ខណៈ និងបំណង ឬគុណសម្បត្តិ។ ធនធានដែលប្រកាន់ខ្ជាប់លក្ខណៈ កត្តានឹងជួយពួកគេទៅរកសង្គមមានលក្ខណៈមានអរិយធម៌។

4. ភាពខុសគ្នារវាងអំពើឆន្ទៈ និងអំពើអឆន្ទៈ

❖ អំពើឆន្ទៈ ឬអំពើចេតនា ស្ថិតនៅក្នុងសភាពអំពើប្រកបដោយការដឹងខ្លួន ឬភ្នក់រក្សាជា និច្ច។ ក្នុងករណីឆន្ទៈ តែងឱ្យឃើញការយល់៖ ការកំណត់នៅគោលដៅនៃអំពើតាមរយៈ សម្រេចដែលបានគិតទុកជាមុននូវធម្មតា និងល្បិចក្នុងការប្រតិបត្តិនិងការខិតខំប្រឹង ប្រែងដើម្បីសម្រេចនូវកិច្ចការណាមួយ។

អំពើអឆន្ទៈ ឬអំពើចេតនារបស់ធនធានក៏ត្រូវឡើងដោយការកាន់ចិត្តសេចក្តីប្រាថ្នា និងបុព្វ ហេតុ។

ឧទាហរណ៍៖ ចង់បន្តសិក្សានៅសាលាវិទ្យាល័យ

- បញ្ហាគ្រឹះ យើងធ្វើការការពារណាមួយដែលទៅលើសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន

- ការដឹកនាំផ្គត់ផ្គង់បន្ទាប់មកយើងធ្វើការសម្រេចចិត្តប្រឡងចូលរៀនសូត្រវិទ្យាល័យណាមួយ
 - ការសម្រេចចិត្ត ទីបញ្ចប់យើងទៅយកពាក្យទៅដាក់ហើយចូលប្រឡង
 - ការប្រតិបត្តិ
 - ❖ អំពើអវត្តមានរបស់យុវជនកើតឡើងដោយអចេតនាប៉ុន្តែនៅក្នុងកាលៈទេសៈខ្លះអំពើទាំងនោះក៏កើតមានឡើងនៅពេលដែលយុវជនកំពុងធ្វើសកម្មភាពផ្សេងៗ ជាពិសេសនៅពេលដែលអំពើរបស់ពួកគេបានបង្កបញ្ហាដល់។ ឧទាហរណ៍៖ មានការសម្រេចចិត្តហើយ តែមិនប្រតិបត្តិ (អំពើអវត្តមាន៖)
5. ការចេះគោរពសិទ្ធិអ្នកដទៃ បញ្ជាក់ឱ្យយើងឃើញពីតម្លៃនៃការគោរពសិទ្ធិរបស់យុវជន។ យានន័យថា សិទ្ធិយុវជន គឺសេចក្តីត្រូវការចាំបាច់របស់យុវជនគ្រប់រូប ជាសិទ្ធិដែលមានតាំងពីកំណើត ដើម្បីទាញទាននូវអ្វីដែលធ្វើឱ្យយុវជនរស់នៅប្រកបដោយគុណតម្លៃ និងសេចក្តីរីកចម្រើន។ ការគោរពសិទ្ធិយុវជនក៏កើតឡើងដើម្បីធានាឱ្យកាន់តែរីកចម្រើននិងអ្នកមិនកាន់តែរីកចម្រើននៅជាមួយគ្នាបាន។
- ដូច្នេះ ការគោរពសិទ្ធិអ្នកដទៃមានន័យថា គេគោរពសិទ្ធិរស់នៅ សិទ្ធិធ្វើការងារ សម្រាកលំហែ សិទ្ធិបញ្ចេញមតិយោបល់ សិទ្ធិការពារមិនឱ្យគេយកធ្វើជាទុក្ខករ សិទ្ធិចូលរួមនយោបាយ សិទ្ធិរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍សិទ្ធិបោះឆ្នោត សិទ្ធិស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់។
6. បញ្ហាដែលកើតឡើងដោយសារកំណើនប្រជាជននៅលើពិភពលោកបញ្ហាដែលកើតឡើងមាន៖
- ការធ្វើឱ្យមានការប៉ះពាល់ដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជន
 - ប្រាក់ចំណូលរបស់រដ្ឋមានការថយចុះ
 - ការប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន ផ្ទុះបរាហារ និងការហូបចុករបស់ប្រជាជន
 - ការខ្វះខាតស្ថានភាពប្រាប់នឹកនិងប្រើប្រាស់
 - ការខ្វះថាមពល ការបង្កើត ការបំពុល ការធ្វើឱ្យកខ្វក់ ខ្យល់ ទឹក ដីការរំខាន ដល់សំឡេង
 - ការកាប់បំផ្លាញព្រៃឈើ និងការធ្វើឱ្យខូចប្រព័ន្ធរក្សាទុកឱ្យស្រស់នៅ ដែលជួយឱ្យមានលំនឹងរវាងរុក្ខជាតិស្រស់ និងឧស្ម័នកាបូនិក ក្នុងបរិយាកាស
 - ការកើនឡើងនៃឧស្ម័នកាបូនិកឱ្យមានការបំពុលកាន់តែខ្លាំង
 - ការកើនឡើងនូវភាពក្រីក្រ ការទ្រុឌទ្រោមសុខភាព និងជំងឺដែលធ្វើឱ្យយុវជនមានអាយុខ្លី
 - ការកើនឡើងនូវអំពើហិង្សា លួចប្លន់ ចាប់សឹក ភេរវកម្ម
 - ការស្តេចស្តាយគ្រឿងញៀន
 - ការស្តេចស្តាយស្ត្រីភេទ អំពើអសីលធម៌លើកុមារ និងទារក
 - ការកើតមានទំនាស់និងការប៉ះទង្គិចគ្នា ក្នុងការសណ្តើរជនឆាន
 - សេរីភាពបុគ្គលមានការថយចុះ ការរឹតបន្តឹងខាងច្បាប់កើនឡើង
 - ការរើសអើងក្នុងសាសនា បង្កឱ្យមានការសង្គ្រាមសាសនា និងព្រៃស្បែក
 - វិទ្យុសីលធម៌និងសីលធម៌រូបវន្ត។

ប្រឡងសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សាមុតិយភូមិ

វិញ្ញាបន : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)

រយៈពេល : ៩០នាទី

ពិន្ទុ : ៧៥

ប្រធាន :

សម័យប្រឡង.....

មណ្ឌលប្រឡង.....

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

មាត្រលេខ.....

ប្រធាន

- I. តើគំរូធម៌សង្គមដែលមានប៉ុន្មានប្រភេទ? ចូរប្រាប់។
- II. ការប្រឆាំងអំពើពុករលួយកើតចេញពីយើងម្នាក់ៗ។ ចូរពន្យល់។
- III. ភាពល្អឥតម្លៃផ្នែកសាសនា គឺជាគោលការណ៍បង្កើតនូវសុខសន្តិភាពពិតៗ យូរអង្វែង។ ចូរពន្យល់ដោយលើកឧទាហរណ៍ឯកបញ្ញាក់។
- IV. ទំនោរបស់បុគ្គលគឺជាលក្ខណៈចិត្តដែលមានមូលដ្ឋានត្រឹមត្រូវ និងជាស្នូលនៃជីវិតផ្លូវចិត្តរបស់បុគ្គល។ ចូរពន្យល់ឱ្យបានក្បោះក្បាយ។
- V. ច្បាប់ និងករណីកិច្ចការនូវទិន្នភាពពិតនៃភស្តុតាងដែលបង្កប់ឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក។ ចូរពន្យល់ដោយលើកឧទាហរណ៍ឯកបញ្ញាក់។
- VI. យើងត្រូវចេះជ្រើសរើសសេចក្តីប្រាថ្នា គោលបំណងនិងសេចក្តីប្រាថ្នាបុគ្គលនិងត្រឹមត្រូវដើម្បីសម្រេចឧត្តមគតិរបស់យើង។ ចូរពន្យល់ឱ្យបានក្បោះក្បាយដោយលើកឧទាហរណ៍ឯកបញ្ញាក់។

អត្រា កំណែ

1. គំរូធម៌សង្គមដែលមានបីប្រភេទ៖

- ❖ បណ្ឌិតៈ ជាធម៌សង្គមដែលមានចំណេះដឹងខ្ពស់ ពុទ្ធសកល ឈ្លាសវៃវិនិច្ឆ័យបានត្រឹមត្រូវ មានចក្ខុវិស័យល្អច្បាស់លាស់និងរស់នៅប្រកបដោយគុណ ធម៌នៃជីវិតវិនិច្ឆ័យបានត្រឹមត្រូវលើបញ្ញត្តិកម្មទូទៅ។
- ❖ វិរបុរសៈ ជាធម៌សង្គមរស់រានជាប្រាជ្ញា ហ៊ានពង្រីក (ស្ត្រីកាយ ស្ត្រីចិត្ត) ដើម្បីជាតិជាតិកុដិការពារអធិបតេយ្យភាព បូរណភាពទឹកដី។
- ❖ សន្តបុគ្គលៈ ជាធម៌សង្គមមានចិត្តអស្សាហ៍ អត់ឱន មានចិត្តស្មោះ ករុណា មានជំនឿជាក់។ សុភមង្គលពិតប្រាកដ គឺបរមសុច ឬសុភមង្គល ដែលមានជំនឿជាក់ត្រឹមត្រូវនៃជីវិតរស់នៅរបស់ខ្លួន។

2. ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងអំពើពុករលួយ គឺជាធម៌សង្គមយើងម្នាក់ៗត្រូវប្រកាន់យកផ្នត់គំនិត ជិនចង់ពុករលួយ ជិនហ៊ានពុករលួយ ជិនអាចពុករលួយ។

- ❖ ជិនចង់ពុករលួយ : អប់រំគឺបំផុសឲ្យមាន ផ្លូវរាជការដើម្បីម្នាក់ៗមានផ្នត់គំនិតជិនចង់ពុករលួយ
- ❖ ជិនហ៊ានពុករលួយ : ការបង្ការនិងទប់ស្កាត់ដើម្បីឱ្យម្នាក់ៗជិនអាចពុករលួយ

ផលបូជាអ្នកប្រឹក្សាអំពីពុលរលួយ ដូច្នេះការប្រឆាំងអំពីពុលរលួយគឺជា បង្កើនខ្លួនឯង និង ទាមទារឱ្យផលបូជាប្រកប គ្រប់ជំនួញនាពេលវេលា។

3. ភាពសុខដុមនៃសាសនា គឺជាគោលការណ៍បង្កើតនូវសន្តិភាពពិតៗនិងយូរអង្វែង។ ការឱ្យតម្លៃ សាសនាដទៃនឹងមាន៖

- ការលុបបំបាត់សម្រាម
- ការសម្រុះចោលនូវភាព លោភៈ ទោសៈ មោហៈ
- ការបោះបង់ភាពក្រអឺតក្រទងនិងការប្រកាន់ពូជសាសន៍ និងភណ្ឌ អត្តទត្ថបុគ្គល
- ការអោយនិងឱ្យតម្លៃដល់សាសនាទាំងអស់នឹងគ្មានជម្លោះ សាសនា មានភាពសុខដុម ឧទាហរណ៍៖ ផលបូជាឆ្នាំៗត្រូវតែប្រឹក្សាអំពីពុល ជិនកេងប្រវ័ញ្ច ជិនរើសអើង ជិនអាត្មា និយម ជិនបង្កជម្លោះឬរើសអើងសាសនាដទៃ។

4. ទំនោរបស់បុគ្គលគឺជាលក្ខណៈចិត្តមានផលបូជានុវត្តន៍និងជាស្នូលនៃជីវិត ផ្លូវចិត្តរបស់បុគ្គល នោះ។ ទំនោរបស់បុគ្គលត្រូវឱ្យឃើញលក្ខណៈចិត្ត និងតម្រូវការជីវិតមាន៖

- តម្រូវការចំណីអាហារ សង្គ្រោះកំហុស ទីសម្រាក ការសិក្សា និងតម្រូវការផ្សេងៗទៀត
- ចំណង់ចំណូលចិត្តរបស់បុគ្គល ជាតំណាងរបស់បុគ្គលទូទៅលើវត្ថុដែលយល់ថាសំខាន់ សម្រាប់ការរស់នៅរបស់គេ ហើយមានលទ្ធភាពផ្តល់ការសប្បាយរីករាយ ការពេញចិត្ត សម្រាប់ខ្លួនគេ
- ឧត្តមគតិ គឺជាការឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញនៅក្នុងមនសិការរបស់ផលបូជាប្រាជ្ញាទ្រង់នៃតំណាងនៃ ល្អឥតខ្ចោះនិងជាគំរូស្តីប្រវត្តិ
- លោកទស្សនៈរបស់បុគ្គល ជាសំណុំគំនិតរបស់បុគ្គលឆ្នាំៗលើបាតុភូតធម្មជាតិ បាតុភូត សង្គម និងសកម្មភាពរបស់ខ្លួន។

5. ច្បាប់ និងករណីកិច្ចការនូវទិដ្ឋភាពពីរដែលបង្កប់ឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក

- ទំនាក់ទំនងរវាងច្បាប់និងករណីកិច្ចមានលក្ខណៈជិតស្និទ្ធ
- ពលរដ្ឋជាគោលការណ៍របស់រដ្ឋ ពលរដ្ឋត្រូវយល់ដឹងអំពីច្បាប់និងករណីកិច្ចក្នុងការអភិវឌ្ឍ គ្រួសារ
- ច្បាប់ជាគោលការណ៍ចម្បងក្នុងការកំណត់ករណីកិច្ចពលរដ្ឋ
- ការអោយច្បាប់និងបំពេញករណីកិច្ច ជាពលរដ្ឋបានពេញលេញធ្វើឱ្យប្រទេសជាតិរីក ចម្រើន
- កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្ញុំចំពោះអ្នកដទៃជា ការឆ្លើយតបទៅនឹងសិទ្ធិរបស់អ្នកដទៃ ឧទាហរណ៍៖ កម្មករមានសិទ្ធិទាមទារពីការនិយោជករបស់ខ្លួននូវប្រាក់ខែសរុប ការឈប់ សម្រាកជាដើម។ ប៉ុន្តែនិយោជកក៏មានសិទ្ធិនិងតម្រូវឱ្យកម្មករអនុវត្តការងារប្រចាំថ្ងៃយ៉ាង កំណត់ និងតាមច្បាប់ការងារវិញ។

ឧទាហរណ៍៖ ច្បាប់រៀបចំឱ្យមានការបោះឆ្នោត ប្រជាពលរដ្ឋមានករណីកិច្ចទៅបោះឆ្នោត

6. យើងត្រូវប្រើសេចក្តីប្រាថ្នា គោលបំណងនិងមធ្យោបាយនិងត្រូវប្រើសេចក្តីប្រាថ្នា គោលបំណង និងមធ្យោបាយ គតិរបស់យើង។

ប្រើសេចក្តីប្រាថ្នា គោលបំណងនិងមធ្យោបាយនូវត្រូវចេះប្រើសេចក្តីប្រាថ្នា គោលបំណង និងមធ្យោបាយ ឱ្យបានត្រឹមត្រូវពីព្រោះ៖

- សេចក្តីប្រាថ្នា និងគោលបំណងដ៏រឹងមាំ ឱ្យមានផលប្រយោជន៍ និងផលប្រយោជន៍ ឱ្យសង្គមបានចំណេះដឹងបំផុត
 - ការស្រាវជ្រាវ និងគោលបំណងសម្រាប់ប្រើប្រាស់ និងផលប្រយោជន៍ ឱ្យសង្គមបានចំណេះដឹងបំផុត
 - លំនាំនៃការស្រាវជ្រាវ និងគោលបំណង ឱ្យមានផលប្រយោជន៍ និងផលប្រយោជន៍ ឱ្យសង្គមបានចំណេះដឹងបំផុត
- ឧទាហរណ៍: បើប្រសិនបើមានការស្រាវជ្រាវ និងគោលបំណង ឱ្យមានផលប្រយោជន៍ និងផលប្រយោជន៍ ឱ្យសង្គមបានចំណេះដឹងបំផុត នោះមិនអាចសម្រេចបានទេ ឱ្យមានផលប្រយោជន៍ និងផលប្រយោជន៍ ឱ្យសង្គមបានចំណេះដឹងបំផុត។

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតស្រាវជ្រាវ	សម័យប្រឡង.....
វិញ្ញាបនបត្រ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)	មណ្ឌលប្រឡង.....
រយៈពេល : ៩០នាទី	បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....
ពិន្ទុ : ៧៥	ឈ្មោះបេក្ខជន.....
ប្រធាន :	មាតុលេខា.....

ប្រធាន

- I. តើជំនឿនផ្តល់សារៈសំខាន់អ្វីខ្លះ?
- II. ចូរពន្យល់ពាក្យវិជ្ជាស្តី ការ និងពាក្យវិសោធន៍ ការក្នុងក្របខណ្ឌ កំណែទម្រង់រដ្ឋបាល សាធារណៈ នៅកម្ពុជា។
- III. ទំនួលខុសត្រូវផ្នែកសីលធម៌មានពីរបែប។ ចូរប្រៀបធៀបរវាងសេចក្តីខុសគ្នាទៅវិញទៅហើយ។
- IV. ចូរប្រៀបធៀបពីប្រភពនៃ ការបំពុលបរិស្ថាន។
- V. ចូរបង្ហាញពីភាពខុសគ្នារវាងគុណធម៌សាសនា និងគុណកំណើត ដោយសេចក្តីខុសគ្នាទៅវិញទៅហើយ។

អត្រា កំណែ

1. ជំនឿនផ្តល់សារៈសំខាន់អ្វីខ្លះ៖
 - ការប្រមូលទិន្នន័យព័ត៌មាន ដើម្បីស្វែងយល់ទិដ្ឋភាពប្រជាសាស្ត្រ បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចនាពេលបច្ចុប្បន្ន
 - បង្កើនបង្ហាញជាមូលដ្ឋាន វិភាគស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច ហើយអាចព្យាករណ៍អំពីទំហំ តម្រូវការរបស់ពលរដ្ឋនាពេលអនាគតដើម្បីឱ្យស្ថាប័នជំនាញផ្តល់យោបល់រដ្ឋាភិបាល
 - កសាងផែនការអភិវឌ្ឍន៍ប្រជាជន
 - ផ្តល់លទ្ធភាពដល់សហគមន៍អន្តរជាតិ ដើម្បីអភិវឌ្ឍឱ្យចំគោលដៅ
 - បង្កើនចំណេះដឹងស្រាវជ្រាវនិងយោគយល់ និងក្រៅប្រទេស។
2. ពន្យល់ពាក្យវិជ្ជាស្តី ការ និងពាក្យវិសោធន៍ ការក្នុងក្របខណ្ឌ កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈនៅកម្ពុជា៖
 - ❖ ពាក្យវិជ្ជាស្តី ការ៖
 - ជាការប្រគល់បុគ្គលភាពគតិយុត្តិធម៌របស់រដ្ឋឱ្យទៅសមូហភាពដែលដឹងទាំងឡាយណាដែលស្ថិតនៅក្រៅសមូហភាពរដ្ឋដើម្បីឱ្យមានស្វ័យភាពរៀបចំប្រជាជននៅក្នុងមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួនឱ្យមានការរីកចម្រើនទាំងផ្នែកស្ថាប័ន ទាំងផ្នែកសង្គម
 - ជាការប្រគល់បុគ្គលភាពលើមុខងារ ឬការចែករំលែកអំណាចក្នុងប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ច តាមរយៈការផ្ទេរអំណាចនៃរដ្ឋបាលកណ្តាល រួមទាំងការទទួលខុសត្រូវ និងធនធានឱ្យទៅរដ្ឋបាល មូលដ្ឋាន ដូចជា ក្រុង ក្រុងប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ក្រុងក្រុង ខណ្ឌ និងរាជធានី ខេត្ត

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតស្រាវជ្រាវ

វិញ្ញាបនា : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)

រយៈពេល : ៩០នាទី

ពិន្ទុ : ៧៥

ប្រធាន :

សម័យប្រឡង.....

មណ្ឌលប្រឡង.....

មន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

មាត្រលេខ.....

ប្រធាន

- I. គ្រប់កុមារទាំងអស់មានសិទ្ធិទទួលបានការរៀនសូត្រ។ ចូរពន្យល់ឱ្យបានរក្សាភាពយុត្តិធម៌។
- II. ចូរពន្យល់ពីទំនួលខុសត្រូវផ្នែកសីលធម៌។
- III. តើភស្តុតាង និងសីលធម៌ស្ថិតនៅក្នុងភស្តុតាងណា? ចូរពន្យល់ដោយលើកឧទាហរណ៍ជាក់លាក់។
- IV. យោគាបិកាមានការកើនឡើងច្រើនក្នុងសង្គមខ្មែរ។ តើមានការណ៍កិច្ច និងបីបាច់ថែរក្សាយោគាបិកាដែលបានរស់រាន តាមទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ។ ចូរពន្យល់ឱ្យបានរក្សាភាពយុត្តិធម៌។
- V. សិល្បៈជាកម្លាំងមួយដ៏សំខាន់ ក្នុងការចូលរួមប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ។ ចូរពន្យល់ដោយលើកឧទាហរណ៍ជាក់លាក់។
- VI. ចូរពន្យល់ពីទំនួលខុសត្រូវនៃវិជ្ជា ដោយលើកឧទាហរណ៍ជាក់លាក់។

អត្រា កំណែ

1. សិទ្ធិទទួលបានការរៀនសូត្រដោយឥតគិតថ្លៃនៅសាលាសាធារណៈ :
 - កុមារគ្រប់រូបមានសិទ្ធិចូលរៀនចាប់ពីអាយុ៦ឆ្នាំ ឬ៧០ខែឡើងដោយឥតគិតថ្លៃ
 - កុមារគ្រប់រូបមានសិទ្ធិចូលរៀនសូត្រដោយគ្មានការរើសអើង និងសង្គម
 - កុមារគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលនូវចំណេះដឹងទូទៅដោយសេរី ធ្វើឱ្យរីកចម្រើនខាងសង្គមភាព សីលធម៌និងផ្នែកសង្គម
 - កុមារគ្រប់រូបមានសិទ្ធិរៀនចប់ថ្នាក់បឋមសិក្សា
2. និយមន័យទំនួលខុសត្រូវផ្នែកសីលធម៌ គឺជាទំនួលខុសត្រូវដែលអ្នកប្រព្រឹត្តិហ៊ានទទួលបានសារភាពដោយស្មោះត្រង់ ដោយរៀបចំការបង្កើតបង្កើតហើយក៏ជាការទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ចំពោះមុខខ្លួននូវទង្វើដែលខ្លួនបានធ្វើដោយគ្មានវិប្បដិសារី។ ហើយត្រូវបាន៖
 - ការទទួលខុសត្រូវប្រកបដោយវិចារណញ្ញាណ គ្រប់គ្រាន់ដោយដោយប្រព្រឹត្តបានល្អល្អិតជាតុល្យ
 - ការទទួលខុសត្រូវដោយខ្លះវិចារណញ្ញាណ អ្នកទទួលខុសត្រូវបង្កើតស្ថិតនៅក្នុងការរើសរវាយ ឬក្រោមឥទ្ធិពលនៃការឡប់សតិ។
ដូចនេះរាល់ទំនួលខុសត្រូវផ្នែកសីលធម៌ ត្រូវឱ្យមានពុទ្ធិផ្នែកសីលធម៌ (ភិក្ខុ) និងមានលើកភាព។
3. ភស្តុតាង និងសីលធម៌ស្ថិតនៅក្នុងភស្តុតាងណា

- ភិក្ខុបញ្ញា ជាភិក្ខុដែលគេបានស្តាប់ប្រទះនៅក្នុងការពេញចិត្ត និងការចង់ចេះ ចង់ដឹង ប្រកបដោយសុភវិនិច្ឆ័យ និងការប្រើប្រាស់ស្មារតីប្រកបដោយបញ្ញា ។ ឧ. ពុទ្ធិសម្មាសម្ពុទ្ធិ...
 - ភិក្ខុបញ្ញាជាភិក្ខុដែលស្តាប់ប្រទះនៅក្នុងឥរិយាបថបុគ្គល ឬមានឥរិយាបថសង្គមដែល គោរពចំពោះភាពត្រឹមត្រូវ កុសល ឬភាពរីកចម្រើននៃឧត្តមគតិចំពោះសង្គម។ ឧ. ភិក្ខុ ចរិតលក្ខណៈនិងបំណងល្អ ឬគុណគង្គ
4. ក្នុងនាមជាឪពុកម្តាយត្រូវមានកាតព្វកិច្ចចំពោះកូនចៅ ជាពលរដ្ឋល្អដូចតទៅ៖
- ត្រូវចិញ្ចឹមថែរក្សាកូន និងមានប្រហូរហារគង្គចំពោះកូន
 - អប់រំកូនឱ្យប្រព្រឹត្តអំពើល្អ ឆ្ងល់ ទៀងទាត់
 - អប់រំកូនឱ្យគោរពសមាជិកគ្រួសារភាគច្រើន ចេះគោរពប្រព្រឹត្តិច្បាញ
 - ត្រូវធ្វើជាគំរូល្អ និងផ្តល់ភាពកក់ក្តៅដល់កូនឱ្យមានទំនុកចិត្តលើយើង
 - ស្វែងរកអនាគតឱ្យពួកគេ ផ្តល់ចំណេះដឹង ទ្រព្យសម្បត្តិ រៀបចំគ្រួសារ
 - បុត្រីសីតា ជាអ្នកកកញ្ចក់រកទី
 - បុត្រីសីតា ជាអ្នកធ្វើកិច្ចការសំនួស
 - បុត្រីសីតា ជាអ្នកតំណាងទុកវិស្វកម្មឱ្យខ្ពង់ខ្ពស់
 - បុត្រីសីតា ជាអ្នកលើកវិស្វកម្មកុលដែលខ្សែខ្សោយ
 - បុត្រីសីតា ជាអ្នកទ្វល់ខ្លាញ់ក្នុងការធ្វើកុសលឧទ្ធិសដូនលោកនៅពេលលោកធ្វើ កាលកិរិយាជាដើម។
5. សិល្បៈជាកម្លាំងមួយដ៏សំខាន់ក្នុងការចូលរួមប្រឆាំងអំពើពុករលួយព្រោះសិល្បៈជាបុគ្គលដែល មានចំណេះដឹងនិងជាទំព័រស្នូលប្រែប្រួលនេះការបណ្តុះផ្គត់ផ្គង់និងប្រឆាំងអំពើពុករលួយក៏ត្រូវបាន ផ្តើមពីសិល្បៈ៖
- ចូលរួមទំនាក់ទំនងប្រយុទ្ធប្រឆាំងអំពើពុករលួយ
 - កុំចូលរួមក្នុងសកម្មភាពអំពើពុករលួយ
 - ស្តាប់គាំទ្រដល់សកម្មភាពទាំងឡាយណាដែលប្រឆាំងអំពើពុករលួយ
 - ចូលរួមសកម្មភាពអប់រំទាក់ទងនឹងសកម្មភាពសង្គម
 - ណែនាំដល់សមាជិកគ្រួសារពីសន្តិភាពនិងកុំឱ្យប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយ
 - ចូលរួមឃ្លាំមើលនិងរាយការណ៍អំពីអំពើពុករលួយដើម្បីឱ្យអង្គការសម្រាប់សង្គមចាប់ បង្ក្រាប
 - ស្ម័គ្រចិត្តប្រយុទ្ធប្រឆាំងអំពើពុករលួយ។
6. ពុទ្ធិទស្សនវិជ្ជា ជាពុទ្ធិកើតពីការត្រិះរិះចរិះចរណា ជាពុទ្ធិសំយោគដែលមានលក្ខណៈផ្ទាល់ផ្ទាល់ ជាពុទ្ធិសាមញ្ញ និងពុទ្ធិស្សនៈ ព្រោះពុទ្ធិទស្សនវិជ្ជាជាអ្នកវាយតម្លៃនិងតម្រូវទិសដែលពុទ្ធិស្សនៈ រកមើលឃើញ ដូចជាបញ្ហាអាទិទេព បញ្ហាប្រលឹង ។ ពុទ្ធិទស្សនវិជ្ជាមានលក្ខណៈសុច្ឆន្ទៈ ក្រៃបក្ខ ដោយគុណគង្គ និងភិក្ខុខាងសីលវិជ្ជាប្រកបដោយសច្ចៈទៀងទាត់។ ឧទាហរណ៍ ពុទ្ធបន្ទូល មាន រូបគឺមានទុក្ខ។

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតសិស្សឧត្តម

សម័យប្រឡង.....

វិញ្ញាបនបត្រ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)

មណ្ឌលប្រឡង.....

រយៈពេល : ៩០នាទី

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ពិន្ទុ : ៧៥

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

ប្រធាន :

ហត្ថលេខា.....

ប្រធាន

- I. ពន្យល់ពីតម្លៃផលិតផលក្នុងក្របខណ្ឌតម្លៃសីលវិជ្ជាដោយលើកឡើងអំពីឧទាហរណ៍ជាក់លាក់។
- II. សិល្បៈយោជន៍ការប្រឆាំងអំពើពុករលួយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។
- III. ពហុភាពនាពុំដែនជាប្រភពនៃសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល។ ចូរពន្យល់និងឧទាហរណ៍។
- IV. ភាពខុសគ្នារវាងសីលធម៌ និងចិត្តសញ្ញាណ។ ចូរពន្យល់។
- V. គន្លឹះជាអ្វី? ចូរពន្យល់អំពីគន្លឹះ និងអត្ថន័យ។

អត្រា កំណែ

1. តម្លៃផលិតផលជាតិជាតម្លៃដែលជាប់ទាក់ទងទៅនឹងគុណភាពប្រលក្ខណៈដែលវត្ថុអ្វីមួយមានស្រាប់។ ហើយយើងវិញទៀតក្នុងចំណោមវត្ថុដែលមានតម្លៃផលិតផលជាតិ គឺមានលោកណាភាពពុទ្ធិ ឬ ចំណេះដឹង សមត្ថភាព សុភមង្គល សេចក្តីរីករាយខាងផ្លូវចិត្ត ផ្នែកភាព សេចក្តីគោរព ស្នាដៃ សិល្បៈ ជាដើម។ ហើយតម្លៃផលិតផលជាតិ ឬ តម្លៃដែលមានស្រាប់នៅក្នុងវត្ថុដែលគេចូលចិត្តជាងតម្លៃសង្គារៈ។ ឧទាហរណ៍ វិជ្ជាគឺជាទ្រព្យសម្បត្តិដ៏សំខាន់បំផុតរបស់មនុស្សគ្រប់រូប។ ក្នុងនាមយើងជាមនុស្សដែលរស់នៅក្នុងសង្គមប្រសិនបើគ្មានសមត្ថភាពទេ នោះនឹងធ្វើឱ្យសង្គមចាត់ថ្លៃថ្លៃបូកច្របល់ហើយភាពអយុត្តិធម៌នឹងកើតមានឡើង។ មនុស្សមិនចេះក្តប់ក្តងចំពោះអ្វីដែលខ្លួនមាននោះទេ។
2. សិល្បៈយោជន៍ការប្រឆាំងអំពើពុករលួយទាំងអស់រួមមាន៖
 - សង្គមមួយដែលរឹងមាំ
 - យុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម
 - សង្គមក្នុងការរស់នៅ និងប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិត
 - មានភស្តុភារ និងគណនេយ្យភាព
 - កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ
 - ស្ថិរភាពក្នុងសង្គម
 - សង្គមរីកចម្រើនលើគ្រប់វិស័យ
 - មិនធ្វើឱ្យបាត់បង់ចីរភាពជាតិ
 - មានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ជូនពលរដ្ឋគ្រប់រូប
 - ទទួលបានការវិនិយោគកាន់តែច្រើន
 - កាត់បន្ថយគំរាមកំហែងអ្នកមាននិងអ្នកក្រី

- ទទួលបាននូវការអប់រំកាន់តែមានគុណភាព
- ជាពិសេសធ្វើឱ្យនីតិវិធីកាន់តែរឹងមាំ
- អភិបាលកិច្ចល្អ
- គ្រោះធម្មជាតិកើតឡើងតិចតួចប្រសិនបើមនុស្សមិនបំផ្លាញធម្មជាតិ (កាប់ព្រៃឈើ បំផ្លាញរ៉ែ) ហើយរលួយហូរចូលហៅប៉ោងខ្លួនឯងបំផ្លាញជាតិ។

3. ពហុសាសនាមិនមែនជាប្រភពទំនាស់នោះទេ ព្រោះសាសនាទាំងអស់តែងតែអប់រំមនុស្សហើយសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើកម្ពុជាក្នុងចំណោមគុណតម្លៃ ចរិយាធម៌កិច្ចសហការ និងរូបរាងធម្មតាឱ្យកាន់តែខ្លាំងឡើងក្នុងចំណោមអ្នកកាន់សាសនាទាំងអស់។ ហើយយុវជនវិញទៀតគោលការណ៍ចម្បងក្នុងការអប់រំរបស់សាសនាទាំងអស់គឺមានបំណងក្នុងការលុបបំបាត់រាល់អំពើអាក្រក់ ពង្រីករាល់អំពើល្អ អំពើប្រកបដោយកុសលរវាងមនុស្សនិងមនុស្សក្នុងការស្វែងរកសុខសន្តិភាព និងរំលោភខ្លួនពីទុក្ខសោកដើម្បីស្វែងរកបរមសុខគ្មានទីបញ្ចប់។ ហើយខ្ញុំគិតថាសាសនាទាំងអស់អប់រំសាសនិកឱ្យចេះសហការគ្នា សាមគ្គីភាពរវាងគ្នានិងគ្នា ប្រកាន់ចិត្តជាកណ្តាល ក្តីប្រឈម ការចែករំលែក ហើយការប្រតិបត្តិសាសនាឱ្យបានសេចក្តីសុខស្រស់ស្អាតទាំងផ្លូវកាយនិងផ្លូវចិត្ត។

ទូទាហរណ៍៖ សាសនាព្រះពុទ្ធ និងសាសនាគ្រិស្តរូបធម្មតាដើម្បីស្វែងរកសន្តិភាពនិងភាពសុខដុមរួមគ្នា។

4. ភាពទូលំទូលាយរវាងសីលញ្ញាណ និងចិត្តញ្ញាណ

❖ សីលញ្ញាណ

- ជាញ្ញាណប្រាប់យើងឱ្យដឹងខ្លួននិងប្រាប់ដល់ដទៃទៀតអំពីកិច្ច
- ជាអ្នកណាស់ឱ្យធ្វើអំពើល្អ អំពើសាច់ចៅ ក្រៃបេស និងជាសាក្សីផង
- ជាអ្នកវិនិច្ឆ័យលើកម្ពុជានៃសញ្ជាតិនិងអំពើរបស់យើង
- ជាគុណភាពនៃញ្ញាណ ជាអ្នកប្រាប់ឱ្យគ្នាដឹងកុសលរៀបចំកម្រិតកុសល

❖ ចិត្តញ្ញាណ

- ប្រាប់ការពិតជាក់ស្តែងក្នុងសញ្ជាតិនិងអំពើ
- ជាអ្នកទស្សនានិងវិនិច្ឆ័យតាម ភូមិភាព
- ពុំបានណែនាំពីកុសល អកុសលឬអ្វីដែលគួររៀនរៀនឡើយ។

5. ឆន្ទៈគឺជាកម្លាំងចិត្តដែលជំរុញមនុស្សធ្វើសកម្មភាពប្រកបដោយការវិនិច្ឆ័យ។ ឆន្ទៈអំពើដែលបានប្រារព្ធទុកជាមុននិងជាអំពើប្រកបដោយបំណង។

ឆន្ទៈជាសកម្មភាពដែលគ្រប់គ្រងគំនិតនិងអំពើរបស់មនុស្សដើម្បីសម្រេចបាននូវអ្វីមួយដែលគេចង់បានធ្វើឬជារប្រយោជន៍នៃការប្តេជ្ញាចិត្តយ៉ាងជឿជាក់ក្នុងការធ្វើអ្វីមួយដែលគេចង់ធ្វើ។

- អំពើឆន្ទៈជាអំពើចេតនាដែលស្ថិតនៅក្នុងសភាពជាអំពើដោយការដឹងខ្លួនឬការភ្ញាក់រលឹកជានិច្ច។ ឆន្ទៈស្តែងឱ្យឃើញភាពយល់ការកំណត់នូវគោលបំណងនៃអំពើតាមរយៈសម្រេចសម្រេចបានគិតទុកជាមុននូវផលប្រយោជន៍ និងល្បិចក្នុងការប្រតិបត្តិនិងការទិញទំនិញប្រើប្រាស់ដើម្បីសម្រេចបាននូវការរំលោភបំពាន
- អំពើអឆន្ទៈគឺជារឿងទាំងឡាយណាមួយដូចជាក្អក កណ្តាល ការញាក់ច្របកខ្មែក ការកម្លាំង វេចខ្ចីក្នុងពេលមុខមាត់ ឬរលាកភ្លើង។ អំពើអឆន្ទៈគឺជាអំពើសភាវគតិដែលមានមូលដ្ឋានលើវិទ្យារបស់វាត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយកម្រិតស្តីពីភាពត្រូវបាន។ ហើយវាស្តែង

❖ ធ្វើជាបន្តបន្ទាប់ កុំបិទកុណ ចំពោះអ្នកណាម្នាក់ដែលកេងបំប្លែងយើង ❖

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតសិក្សាស្រាវជ្រាវ

វិញ្ញាបនបត្រ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)

រយៈពេល : ៩០នាទី

ពិន្ទុ : ៧៥

ប្រធាន :

សម័យប្រឡង.....

មណ្ឌលប្រឡង.....

មន្ទីរប្រឡង.....លេខតុ.....

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

មាត្រលេខ.....

ប្រធាន

- I. ចូរពន្យល់ឱ្យបានក្បោះក្បាយអំពីពុទ្ធិសាសនា និងពុទ្ធិស្យាវដ្ត ដោយលើកឡើងអំពីអត្ថបទបញ្ជាក់។
- II. ការបណ្តុះបណ្តាលឱ្យពលរដ្ឋមានទំនោរផ្នែកវិជ្ជាជីវៈ គឺត្រូវប្រកបដោយសីលធម៌ ក្បួនច្បាប់ និងប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់។ ចូរពន្យល់។
- III. ច្បាប់និងករណីកិច្ចការងារនៃកងកម្លាំងមានទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមក។ ចូរពន្យល់។
- IV. កងកម្លាំង ជាប្រភេទនៃកងកម្លាំងក្នុងស្រុក។ ចូរពន្យល់ដោយលើកឡើងអំពីអត្ថបទបញ្ជាក់។
- V. តើត្រូវមានវិធានអ្វីខ្លះ ដើម្បីឱ្យបុគ្គលម្នាក់ៗមិនចង់ពុករលួយនិងមិនបរិក្ខេបពុករលួយនៅកម្ពុជា ? ចូរពន្យល់។

អត្រា កំណែ

1. ពន្យល់ពុទ្ធិសាសនា និងពុទ្ធិស្យាវដ្ត

❖ ពុទ្ធិសាសនា

ពុទ្ធិសាសនាជាពុទ្ធិសាសនាដែលអ្នកសង្គមមានគ្រប់គ្នា។ ពុទ្ធិសាសនាកើតពីការដែលពួកគេបានស្វែងរក ព្រមទាំងស្វែងរកមិនបានល្អប្រសើរ ឬដែលកើតចេញពីការឃើញវត្តមានដោយផ្ទាល់មានភាពស្រពិចស្រពិល មិនបានល្អប្រសើរ គ្មានការត្រួតពិនិត្យព្យាបាលលាស់ ហើយមិនមែនផ្អែកលើបទពិសោធន៍ដែលមានស្រាប់។ ពេលខ្លះយើងជឿដោយមិនបាច់គិត ហើយពុទ្ធិសាសនាចេញពីនំឆ្កែនេះកែតែងមានខុសឬច្រឡំ។ ឧទាហរណ៍៖ គេតែងនិយាយថា ផ្កាឈូកមិនដែលក្លៀស ឆ្កែក្លៀស មិនដែលទាំ។

❖ ពុទ្ធិស្យាវដ្តជាពុទ្ធិសាសនាដាក់លាក់

ជាពុទ្ធិសាសនាដែលកើតឡើងពីការច្រើន៖ កើតពីការវិភាគ ពិសោធន៍ដាក់លាក់ មានភាពទូទៅ មានអង្គការរដ្ឋបាលត្រឹមត្រូវ មិនប្រែប្រួល មិនងាយច្រឡំ។ ពុទ្ធិសាសនានេះគាត់កកាយយកទំនាក់ទំនងអរូបីដែលកប់នៅក្នុងបាតុភូតបញ្ចេញចិត្តភាពដល់មនុស្សទាំងអស់។ ឧទាហរណ៍៖ ទឹកពុះនៅកម្រិតសីតុណ្ហភាព 100 °C ហើយទឹកកនៅកម្រិតសីតុណ្ហភាព 0 °C។

2. ការបណ្តុះបណ្តាលពលរដ្ឋឱ្យមានទំនោរផ្នែកវិជ្ជាជីវៈប្រកបដោយសីលធម៌ ក្បួនច្បាប់ និងប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ជាប្រការចម្បងបំផុតគឺ៖

ទំនោរប្រភេទនេះស្តែងចេញ ឱ្យឃើញនូវភាពស្មោះត្រង់ក្នុងការដកចិត្តដាច់ទៅនឹងមុខរបរណាមួយ ដែលបុគ្គលប្រាជ្ញាចង់បានចង់ធ្វើ មិនកែប្រែឈ្មោះទៀតសោតត្រូវប្រកាន់ខ្ជាប់នូវក្រមសីលធម៌ ទើបការងារនោះមានល្អិតល្អនិងប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់។

- ទំនោរ គឺផ្នែកមួយនៃចរិតលក្ខណៈដែលធ្វើឱ្យជនណាម្នាក់ចង់អភិវឌ្ឍន៍គិតឬប្រព្រឹត្តការណ៍ របៀបនោះណាម្នាក់ណាមួយ
 - វាជាលក្ខណៈផ្លូវចិត្តមួយ ដ៏ស្មុគស្មាញរបស់បុគ្គល រួមមានប្រព័ន្ធកម្លាំងចលករដែល កំណត់បាននូវ ចរិតសកម្មភាពរបស់មនុស្សនៅក្នុងសកម្មភាពនិងសង្គ្រោះឥរិយាបថ របស់មនុស្ស។
 - ទំនោរនេះជាការកម្រិតទិសទៅរកមុខរបរណាមួយឱ្យទាំងបានជំរុញដោយកម្លាំងចលករ ណាមួយ។
 - ទំនោរផ្នែកវិជ្ជាជីវៈ គឺជាទំនោរស្នូលចេញឱ្យឃើញនូវភាពស្មាហាប់ក្នុងការដាក់ដៃទៅនឹង មុខរបរណាមួយដែលបុគ្គលប្រាជ្ញាចង់ធ្វើនិងចង់បាន
 - ទំនោរវិជ្ជាជីវៈ ប្រកបដោយសីលធម៌ ជាការប្រកបមុខរបរត្រឹមត្រូវ សុចរិតជនកេងប្រវ័ញ្ច មិនពុករលួយ និងស្របច្បាប់សង្គម
 - ស្ថិរភាពរឹងមាំ កម្លាំងខ្លាំងក្លា
 - ការជិនរករក មិនប្រែប្រួល មិនទោរទន់ទៅតាមការអួសាញ។
 - ការប្តេជ្ញាចិត្ត ធ្វើដោយម៉ឺនម៉ាក់ មានប្រសិទ្ធភាព
 - សុទ្ធភាពដាំដុះ
 - ប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ លទ្ធផលដែលទទួលបាននិងដោតដឹង

សន្និដ្ឋាន ៖ ទំនោរនេះស្នូលឱ្យឃើញនូវការប្រែប្រួលចំណាប់ចំណូលចិត្ត ឧត្តមគតិ និងលោក ទស្សនៈរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗក្នុងការពង្រឹងនិងបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្សស្របតាមតម្រូវ ការ និងច្បាប់សង្គម។
3. ច្បាប់និងករណីកិច្ចការនិមិត្តភាពពិរិទ្ធនៃសង្គមដែលបំពេញឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក។ គេអាចសង្កេត បានថា ការទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមករវាងច្បាប់និងករណីកិច្ចមានលក្ខណៈជិតស្និទ្ធចា់ បាច់ ណាស់។
- ច្បាប់ជាបទបញ្ញត្តិ ជាសំណុំវិធាន (ចែងពីសិទ្ធិ កាតព្វកិច្ច ការហាមឃាត់ ទោសទណ្ឌដែល អនុវត្តដោយសភាដើម្បីគ្រប់គ្រងធានាសន្តិសុខសណ្តាប់ធ្នាប់និងរីកចម្រើនរបស់ប្រទេស។
 - ករណីយកិច្ចជាកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើ ត្រូវបំពេញ។ ច្បាប់ត្រូវឱ្យពលរដ្ឋបង់ពន្ធ សូម្បីតែពលរដ្ឋ ត្រូវតែគោរពនិងអនុវត្តច្បាប់គឺករណីយកិច្ចបង់ពន្ធសូនរដ្ឋ។
 - កាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកសិរិទ្ធចំពោះខ្ញុំ គឺជាការឆ្លើយតបចំពោះសិទ្ធិរបស់ខ្ញុំ។ ផ្ទុយមកវិញ កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្ញុំចំពោះ អ្នកសិរិទ្ធ ជាការឆ្លើយតប នឹងសិទ្ធិអ្នក សិរិទ្ធ។
 - កម្មករមានសិទ្ធិទាញទារពិនិយោជករបស់ខ្លួននូវប្រាក់ខែសរុប ក្នុងការឈប់សម្រាកជា ដើម។ និយោជកមានករណីកិច្ចបើកប្រាក់ខែ និងអនុញ្ញាតការឈប់សម្រាកសំរាកកម្មករ។ ប៉ុន្តែនិយោជកក៏មានសិទ្ធិនិងតម្រូវឱ្យកម្មករឆ្លើយតបការងារប្រចាំថ្ងៃ ដោយកំណត់និងច្បាប់ ការងារវិញសរ។
4. ភស្តុបញ្ញា
- ភស្តុបញ្ញាជាប្រភេទភស្តុត្រួតពិនិត្យ
 - មានតែមនុស្សដែលមានបញ្ញាជាប្រភេទភស្តុត្រួតពិនិត្យ

- ធានាផ្លូវដែលគេបានជួបប្រទះនៅក្នុងការពេញចិត្ត និងការចង់ចេះចង់ដឹងប្រកបដោយសុភវិនិច្ឆ័យនិងការប្រើប្រាស់ស្មារតីប្រកបដោយបញ្ញា
 - ជាបញ្ហាទូលំទូលាយគ្មានព្រំដែន
 - រំលោភខ្លួនពីសភាវគតិ ទម្លាប់
 - កែច្នៃធម្មជាតិដកបំពេញតម្រូវការនៃការរស់រានរបស់ខ្លួន។ ឧ. ពុទ្ធិសច្ចភាព។
5. គេត្រូវចាត់វិធានការដើម្បីឱ្យបុគ្គលម្នាក់ៗប្រកាន់យកផ្នត់គំនិតមិនចង់ពុករលួយ មិនអាចពុករលួយ និងមិនហ៊ានពុករលួយនៅកម្ពុជា៖
- របស់រ៉ះ ក្នុងបរិបទនៃការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ គឺការស្រួចស្រាយបង្កើនការយល់ដឹងអំពីពុករលួយ សីលធម៌ ផ្ទាល់ខ្លួន ច្បាប់។ សំដៅ មិនចង់ឱ្យបុគ្គលម្នាក់ៗពុករលួយ។
 - បង្ការ៖ ក្នុងបរិបទនៃការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ គឺការដាក់ចេញនូវវិធានការនៃការការពារការរារាំង ដែលមិនអាចមាននៅពេលខាងមុខសំដៅធ្វើឱ្យបុគ្គលមិនអាចពុករលួយ
 - ទប់ស្កាត់៖ ក្នុងបរិបទនៃការប្រឆាំងអំពើពុករលួយគឺទប់ស្កាត់ ការចាត់វិធានការ ការឆ្លើយតបដើម្បីរារាំងបញ្ហាដែលកំពុងកើតមានសំដៅធ្វើឱ្យបុគ្គលម្នាក់ៗមិនអាចពុករលួយ។
 - អនុវត្តន៍ច្បាប់៖ ក្នុងបរិបទនៃការប្រឆាំងអំពើពុករលួយគឺចាត់វិធានការអនុវត្តន៍ច្បាប់ (បង្ក្រាប) ដែលមានជាធរមាន សំដៅធ្វើឱ្យបុគ្គលម្នាក់ៗមិនហ៊ានពុករលួយ។

វិញ្ញាបនបត្រទី១

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតស្រាវជ្រាវសិក្សាស្រាវជ្រាវ

សម័យប្រឡង.....

វិញ្ញាបនបត្រ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)

មណ្ឌលប្រឡង.....

រយៈពេល : ៩០នាទី

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ពិន្ទុ : ៧៥

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

ប្រធាន :

ហត្ថលេខា.....

ប្រធាន

- I. តើទិដ្ឋភាពនៃច្បាប់បានជួយដល់សុខុមាលភាពក្នុងសង្គមដូចម្តេចខ្លះ?
- II. តើសេចក្តីសុខរបស់មនុស្សម្នាក់ៗមានស្របទៅនឹងវប្បធម៌ជាតិយើងដែរឬទេ? ហើយប៉ុន្មានប្រការ? អ្វីខ្លះ?
- III. តើលក្ខណៈណាខ្លះដែលច្បាប់សញ្ញាបានកំណត់ ជាពលរដ្ឋមានសញ្ញាភាពខ្មែរពីកំណើត?
- IV. តើសេចក្តីស្រឡាញ់ជាមួយគ្នាមានសារៈសំខាន់ប៉ុណ្ណាខ្លះក្នុងការរៀបចំសង្គម និងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធនឹងការរស់នៅក្នុងសង្គមដូចម្តេចខ្លះ?
- V. តើសីលធម៌ជាអ្វី? ក្នុងនាមអ្នកជាម្ចាស់ តើត្រូវមានសីលធម៌ដូចម្តេចខ្លះក្នុងការប្រកួតប្រជែងជាមួយអ្នកដទៃ? ក្នុងនាមអ្នកជាម្ចាស់ តើអ្នកត្រូវមានសីលធម៌ដូចម្តេចខ្លះក្នុងការប្រកួតប្រជែងជាមួយអ្នកដទៃ?
- VI. ការដែលគេចាត់យកវិជ្ជាជីវៈខុសគ្នា តើបណ្តាលមកពីកត្តាអ្វីខ្លះ?

អត្រា កំណែ

1. ទិដ្ឋភាពនៃច្បាប់បានជួយដល់សុខុមាលភាពក្នុងសង្គមបានយ៉ាងម៉េចខ្លះ?
 - ❖ ទិដ្ឋភាពអវិជ្ជាមាន
 - ច្បាប់ហាមឃាត់
 - ច្បាប់រារាំងដល់ឱ្យប្រព្រឹត្តអ្វីមួយ
 - បើសិនជាច្បាប់នោះនឹងដាក់ទណ្ឌកម្ម
 - ❖ ទិដ្ឋភាពវិជ្ជាមាន
 - ច្បាប់បើកអំណាចឱ្យមនុស្សក្នុងសង្គម
 - ច្បាប់ការពារមនុស្សនិងការការពារសិទ្ធិប្រយោជន៍មនុស្ស
 - ច្បាប់បានការពារពីការរំលោភបំពានផ្សេងៗ
2. សេចក្តីសុខរបស់មនុស្សម្នាក់ៗមានស្របទៅនឹងវប្បធម៌ជាតិយើងដែរឬទេ?
 - ❖ អត្ថិសុខៈ សុខពីការមានទ្រព្យសម្បត្តិ តើស្មើគ្នាទៅនឹងការរស់នៅដែលបរិបូរណ៍ទៅដោយបង្វិលបង្វែរ គឺបីណា បាតបង្វិល ចីវរបង្វិល សេនាសនបង្វិល និងគិលានភេសជ្ជៈបង្វិល។
 - ❖ ភោគសុខៈ សុខកើតពីការសប្បាយរីករាយ និងការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលខ្លួនមាន និងរកបានដោយអំពើសុចរិតតើស្មើគ្នាទៅនឹងការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិ និងការធ្វើបុណ្យទាន។
 - ❖ អនណសុខៈ សុខកើតចេញពីការជិនដំពាក់បំណុលអ្នកដទៃ។
 - ❖ អនវជ្ជសុខៈ សុខកើតពី ការប្រព្រឹត្តកាមស្ម័គ្រចិត្ត និងប្រព្រឹត្តអំពើជាតុល្យភាព កាមគន្លងចង។
 - ❖ សន្តិសុខៈ សុខកើតចេញពីសេចក្តី ធូលី គ្មានសេចក្តីស្ងប់លំណា ឆ្លើយនឹងសុខដោយសេចក្តីស្ងប់។

3. លក្ខខណ្ឌដែលច្បាប់សញ្ញាភិបាលកំណត់ថាពលរដ្ឋមានសញ្ញាភិបាលខ្មែរមានសញ្ញាភិបាលកំណត់ដូចជា៖

- ❖ ត្រូវទទួលសញ្ញាភិបាលខ្មែរដោយកើតនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា៖
 - កូនដែលកើតពីឪពុកម្តាយបរទេសដែលកើត និងរស់នៅប្រចាំនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 - កូនដែលកើតពីឪពុកម្តាយដែលមិនស្គាល់ និងកូនដែលទើបនិងកើតដែលគេរើសបាននៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- ❖ ត្រូវទទួលសញ្ញាភិបាលខ្មែរទោះបីកើតនៅទីណាក៏ដោយ
 - កូនមានខាត់ស្លាដែលកើតពីឪពុក ឬម្តាយមានសញ្ញាភិបាលខ្មែរ
 - កូនដែលកើតពីឪពុក ឬម្តាយមិនទទួលស្គាល់កាលបើតុលាការបានចេញសាលក្រមថាកូននោះពិតជាជាកើតពីឪពុកម្តាយដែលមានសញ្ញាភិបាលខ្មែរទទួលស្គាល់។

4. ដើម្បីសម្រេចបាននូវសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ ការសិក្សា ការងារ និងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធនានាករណីកិច្ចស្តាប់ខាងក្រោម៖

- ❖ ការសិក្សា
 - មានសិទ្ធិចូលរៀនទាំងអស់គ្នា
 - ការចូលរៀនឥតបង់ថ្លៃ
 - មិនត្រូវបោះបង់ចោលការសិក្សា
 - ត្រូវមានកន្លែងសមស្របសម្រាប់ការស្នាក់នៅរបស់កុមារ
 - ត្រូវសម្រាកកំណត់ លំហែ
 - ធ្វើឱ្យមានការរីកចម្រើនផ្នែកសង្គមភាព
- ❖ ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ
 - បញ្ជូនកូនទៅរៀនឱ្យបានគ្រប់គ្នា
 - មិនបញ្ឈប់កូនពីការសិក្សា
 - ត្រូវបំប៉នការផ្តល់ចំណីអាហារដល់កុមារឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់
 - ត្រូវធ្វើការថែទាំសុខភាពកុមារជាប្រចាំ
 - សាលារៀនមានលក្ខណៈសង្គ្រោះទៅកាន់បរិយាកាសគ្រប់គ្រាន់
 - រដ្ឋមានអំណាចត្រូវរៀបចំ និងផ្តល់កន្លែងសង្គ្រោះសម្រាប់ការសិក្សារបស់កុមារដូចជាការសាងសង់សាលារៀន ការផ្តល់គ្រូបង្រៀន ការផ្តល់សម្ភារៈសិក្សា
 - តាមដានសកម្មភាពសិក្សារបស់កុមារ
 - ផ្តល់ឱ្យកុមារបានចូលរួមសកម្មភាពសង្គម

ដូចនេះ ឪពុកម្តាយ អាណាព្យាបាល គ្រូបង្រៀន និងសមាជិកក្រុមគ្រួសារពាក់ព័ន្ធនានាត្រូវទទួលខុសត្រូវ និងយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើយ៉ាងណាឱ្យកុមារយើងទាំងអស់គ្នាសម្រេចបាននូវសិទ្ធិទទួលបានការ អប់រំ។

5. សីលធម៌ : សីល + ធម៌

- សីល: ការរៀនចាក់អំពើអាក្រក់ លេចក្តីល្អ អំពើល្អ
- ធម៌: ដំបូន្មាន ធាតុ ទ្រឹស្តី សភាវូទ្ធវិជ្ជា

- កត្តាសិលាប្រយោជន៍ ដោយគេសង្កេតឃើញការទទួលសិលាប្រយោជន៍ជាច្រើនពីឯកទេសណាមួយប្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ខ្លួន និងក្រុមគ្រួសារឱ្យបានការអភិវឌ្ឍវិភាគផ្សេងៗ។

វិញ្ញាបនបត្រ

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតសិស្ស

វិញ្ញាបនបត្រ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)

រយៈពេល : ៩០នាទី

ពិន្ទុ : ៧៥

ប្រធាន :

សម័យប្រឡង.....

មណ្ឌលប្រឡង.....

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

ហត្ថលេខា.....

ប្រធាន

- I. ដូចម្តេចដែលហៅថា យល់ស្តី? យល់ស្តីមានប៉ុន្មានប្រភេទ? អ្វីខ្លះ?
- II. តើអនុសាសន៍ និង អនុសាសន៍ព្យាបាលទំនាក់ទំនងជាមួយដូចម្តេចខ្លះ?
- III. តើសំយោគក្នុងគំនិតចែកជាប៉ុន្មានប្រភេទ? អ្វីខ្លះ? ចូលពន្យល់។
- IV. តើពុទ្ធិមានន័យដូចម្តេច? ពុទ្ធិមានប៉ុន្មានប្រភេទ? អ្វីខ្លះ?
- V. តើការបណ្តុះបណ្តាលត្រូវគិតទៅលើកត្តាអ្វីខ្លះ?
- VI. តើវិទ្យាសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រ មានទំនាក់ទំនងយ៉ាងដូចម្តេច?

អត្រា កំណែ

1. យល់ស្តី គឺជាសំណង់រូបភាពប្រកបដោយលក្ខណៈវត្ថុវិស័យភាពត្រឹមត្រូវនៅពេលដែលសិក្សាអំពី (ផ្នែកណាមួយនៃ) កំណែ។
 - យល់ស្តី ២ ប្រភេទ៖
 - យល់ស្តីប្រក្រតី៖ ត្រូវតែមានផ្នែកយោបល់បច្ចុប្បន្ន។
 - យល់ស្តីសោតកិ៖ ត្រូវតែមានអនុសាសន៍។
2. ទំនាក់ទំនងរវាងអនុសាសន៍ និង អនុសាសន៍ព្យាបាលគឺជាចលនាពីវិនិច្ឆ័យដែលមានសំណើរផ្ទុយគ្នា តែមានទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមក និង បំពេញបន្តបន្ទាប់។

អនុសាសន៍ជាអ្នកផ្តល់ឫសគល់ឱ្យអនុសាសន៍ព្យាបាល និងស្វែងរក ច្បាប់ទូទៅនៃអនុសាសន៍ព្យាបាលលក្ខណៈត្រឹមត្រូវល្អិតល្អន់ ជាអ្នកដឹកនាំ អនុសាសន៍គឺយកច្បាប់ទូទៅនោះទៅអនុវត្ត។
3. សំយោគក្នុងគំនិតចែកជា ៣ប្រភេទគឺ៖
 - សំយោគបញ្ញត្តិ៖ ការផ្គុំគំនិតតំរូវ ពិបាក វាយតម្លៃ
 - សំយោគគណិតវិទ្យា៖ ផ្តើមពីភាពងាយទៅភាពលំបាក
 - សំយោគបដិសំយោគ៖ ត្រូវតែបដិសន្ធិ គឺផ្ទុយ និងបដិសន្ធិ ដើម្បីរកសំណោះស្របច្បាប់។
4. ពុទ្ធិ គឺជាចំណេះដឹងរបស់មនុស្សទោះបីក្នុងខ្លួនយើងក្តី ក្រៅខ្លួនយើងក្តី អ្នកដទៃក្តី ឬក្នុងធម្មជាតិក្តី ដែលបានមកពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវស្វែងរក។ ពុទ្ធិចែកចេញជា ៣ប្រភេទគឺ៖
 - ពុទ្ធសាសនា : ចំណេះដឹងធម្មតាដែលបានមកដោយគ្មានត្រូវពិនិត្យ
 - ពុទ្ធសូត : ចំណេះដឹងច្បាស់ល្អិតល្អន់បានពីពិសោធន៍
 - ពុទ្ធសូតវិជ្ជា : ចំណេះដឹងស្រាវជ្រាវទូលំទូលាយ ល្អិតល្អន់។
5. ការបណ្តុះបណ្តាលត្រូវគិតទៅលើកត្តា មួយចំនួនដូចជា៖

- កត្តាសេរីភាព : ការរកបរិស្ថាន និងការថែរក្សាបរិស្ថានឱ្យបានល្អ
- កត្តាបញ្ហា : សុខាភិបាលឱ្យបានល្អប្រសើរ
- កត្តាសញ្ញាណ : ជាកម្លាំងបង្កើតឆន្ទៈដើម្បីជំរុញការសម្រេចចិត្តបាននាបរិច្ឆេទ
- កត្តាទុក្ខធម៌សង្គម : ឆន្ទៈត្រូវប្រែប្រួលសង្គម។

6. សីលធម៌ និងចិត្តសញ្ញាណ មានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធ។

បើសិនជាមានចិត្តសញ្ញាណទេ នោះនឹងមិនធ្វើឱ្យមានសុខុមាលភាពឡើយ ពោល គឺសុខុមាលភាពមានចិត្តសញ្ញាណជាប្រធាន សង្គ្រោះពិនិត្យ ហើយសីលធម៌ជាអ្នកវិភាគ ពិចារណា វិនិច្ឆ័យប្រកបដោយវិចារណាសញ្ញាណ។

បើសុខុមាលភាពមានចិត្តសញ្ញាណទេគឺជាសុខុមាលភាពឆន្ទៈ គ្មានសញ្ញាណ ជាសុខុមាលភាព សីលធម៌ កាលណាមានអត្ថិភាពចិត្តសញ្ញាណ ក៏ជាកត្តា ចាំបាច់នាំឱ្យមានសីលធម៌ដែរ។

វិញ្ញាបនបត្រ

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតស្រាវជ្រាវ

វិញ្ញាបនបត្រ : ស្ថាបត្យកម្ម-ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ផ្នែកវិស្វកម្មសាស្ត្រសង្គម)

រយៈពេល : ៩០នាទី

ពិន្ទុ : ៧៥

ប្រធាន :

សម័យប្រឡង.....

មណ្ឌលប្រឡង.....

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

មាត្រលេខ.....

ប្រធាន

- I. តើការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសឃុំ ឃ្នាតមានសារៈសំខាន់ដូចម្តេចខ្លះ?
- II. តើអំពើណាខ្លះដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកជាការបំពានច្បាប់ប្រជាធិបតេយ្យ? តើមានឧទាហរណ៍អ្វីសម្រាប់ការបំពានរបស់ប្រព័ន្ធតុលាការ?
- III. តើយុវជនជាតិកម្ពុជាត្រូវមានគុណសម្បត្តិអ្វីខ្លះ?
- IV. តើច្បាប់សញ្ញាភិសាស្ត្រ? ហេតុអ្វីបានជាសញ្ញាភិសាស្ត្របង្កើតច្បាប់នេះឡើង?
- V. តើសិទ្ធិ និងទំនួលខុសត្រូវមានទំនាក់ទំនងដូចម្តេច?
- VI. តើផលប៉ះពាល់នៃការប្រកាន់រក្សាចរិតចម្លើយបានដល់ប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ?

អត្រា កំណែ

1. ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសឃុំ ឃ្នាតមានសារៈសំខាន់ដូចជា៖
 - ធ្វើឱ្យមានលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងមូលដ្ឋាន
 - ធ្វើឱ្យមានប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងបែបវិជ្ជាបាលនៅក្នុងឃុំ ឃ្នាត ឬជាតួអង្គរក្សាទុកនូវអំណាចនយោបាយនិងសេដ្ឋកិច្ចដល់ឃុំ ឃ្នាត
 - ប្រជាពលរដ្ឋអាចសម្រេចដោយសេរីដោយខ្លួនឯងតាមការយល់ឃើញរបស់គាត់នៅក្នុងមូលដ្ឋាន
 - ប្រជាពលរដ្ឋនិងទទួលបានការអភិវឌ្ឍន៍ជាក់ស្តែង
 - ពង្រឹងស្ថានភាពនយោបាយដោយទទួលបានការទុកចិត្តពីប្រជាពលរដ្ឋ
2. អំពើណាខ្លះដែលត្រូវបានគេចាត់ទុកជាការបំពានច្បាប់ប្រជាធិបតេយ្យ?
 - សិននោះកំពុងប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬបទឧក្រិដ្ឋឬកំពុងតែរក្សាទុកដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាបទល្មើស
 - សិនសម្បជញ្ញត្រូវបានលក់ឬសន្យាសន្តិសុខសម្រាប់បង្កើតកន្លែងកើតហេតុ ឬកន្លែងប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋឬបទល្មើសជាពិសេស
 - សិនសម្បជញ្ញកំពុងរក្សាទុកកន្លែងកើតហេតុ
 - សិនដែលកើតមានទ្រព្យសម្បត្តិសាមី ឬសម្បត្តិសាធារណៈដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាការបំពានដោយមានកលាសកល្យភាពគ្រប់គ្រាន់
 - សិនដែលរក្សាទុកឬបង្កើតឱ្យមានការរំខានដល់សុខុមាលភាព ឬសុវត្ថិភាពសាធារណៈ ឬសុវត្ថិភាពសង្គម

- អំពើហិង្សាដែលនាំឱ្យទទួលបានបញ្ចប់សាធារណៈ លទ្ធផលសាធារណៈ និងអំពើហិង្សា ក្នុងគ្រួសារជាដើម។

➢ សារៈសំខាន់របស់ប្រព័ន្ធតុលាការមាន៖

- ជាអ្នកការពារ រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ និងលទ្ធផលសាធារណៈ
- ជាអ្នករក្សាការពារសុវត្ថិភាពរាងកាយ និងផ្លូវចិត្តជូនប្រជាពលរដ្ឋ
- ជាអ្នកការពារសិទ្ធិសេរីភាពរបស់ ប្រជាពលរដ្ឋ
- ជាអ្នកទប់ស្កាត់ ជំនឿសិទ្ធិរបស់បុគ្គលប្រើប្រាស់ហួសពីដែនដែលទៅរកសិទ្ធិអ្នកដទៃ
- ជាអ្នកផ្តល់យុត្តិធម៌ដល់ប្រជាពលរដ្ឋ
- ធានាការអនុវត្តច្បាប់របស់ប្រទេសឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព
- តុលាការត្រូវឈរលើមូលដ្ឋានច្បាប់។

3. យុវជនជាអ្នកដឹកនាំត្រូវមានគុណភាពសម្បត្តិដូចជា៖

- យុវជនជាអ្នកដឹកនាំត្រូវមានសមត្ថភាព
- ចេះពិចារណាថ្លឹងថ្លែងរកហេតុផលឱ្យបានច្បាស់លាស់
- មានទំនួលខុសត្រូវ មានបទពិសោធន៍ក្នុងការងាររបស់ខ្លួន
- មានភាពហ្មត់ចត់ មានជនសិការក្នុងការងារ
- មានគំនិតវិចិត្រ អរម្យាស្រីយ និងសន្តោស
- មានសីលធម៌ គុណធម៌ដូចគ្នា
- ចេះចាត់ចែងការងារក្នុងក្រុមរបស់ខ្លួន
- ចេះដោះស្រាយទំនាស់ដោយសន្តិវិធី ឈ្នះ ឈ្នះ
- គោរពច្បាប់ ជិនលំអៀង
- ផ្តល់បទពិសោធន៍ដល់អ្នកជំនាន់ក្រោយ។

4. ច្បាប់សញ្ញាភិក្ខុជាច្បាប់ដែលមានគោលដៅកំណត់សញ្ញាភិក្ខុរួមមាន៖ ជនដែលបំពេញលក្ខខណ្ឌ នៃច្បាប់នេះ ដែលរស់នៅលើទឹកដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬនៅបរទេស។

❖ រដ្ឋាភិបាលបង្កើតច្បាប់នេះឡើងមានគោលដៅកំណត់សញ្ញាភិក្ខុរួមមានជនដែលបានបំពេញ គ្រប់លក្ខខណ្ឌរបស់ច្បាប់សញ្ញាភិក្ខុនេះពោលគឺទាំងអស់នៅលើទឹកដីខ្មែរ និងបរទេស។

5. សិទ្ធិ និងករណីកិច្ចមានទំនាក់ទំនងដូចជា៖

- សិទ្ធិនិងទទួលខុសត្រូវជាទិដ្ឋភាពពីវិន័យដែលធ្វើជាមូលដ្ឋានឱ្យគ្នាទៅវិញទៅហើយដូចជា៖
 - កាលណាគេមានការយល់ដឹងសិទ្ធិអំពីសិទ្ធិគេពិតជាបានបែងចែកពីដែនសិទ្ធិរបស់គេ និង សិទ្ធិអ្នកដទៃ ហើយពេលនោះយើងពិតជាមានទំនួលខុសត្រូវលើវិបាកនៃអំពើដែលយើង បានប្រព្រឹត្ត ឬប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិអ្នកដទៃ
 - កាលណាយើងមានទំនួលខុសត្រូវលើអំពើរបស់យើងហើយ យើងនឹងដឹងថាគោរពសិទ្ធិ អ្នកដទៃ និងយល់ដឹងច្បាស់អំពីសិទ្ធិ។
- ដូចនេះយើងសិទ្ធិត្រូវតែមានទំនួលខុសត្រូវបើមានការទទួលខុសត្រូវគឺយើងនឹងដឹងថាសិទ្ធិត្រូវ បានគោរព។

6. ធនធានដែលប្រកាន់សុចរិតភាពទទួលបានសំណុំប្រយោជន៍ដូចជា៖

- ធនធានសកលសង្គមក្នុងគ្រួសារសហគមន៍ និងសង្គមមានស្ថិរភាព
- គ្មានការគំរាមកំហែងពីអ្នកដទៃ
- គ្មានការគំរាមកំហែងពីសំណាក់អ្នកដទៃ
- ទទួលបានសុចរិតភាពពីស្រី
- រស់នៅមានសុវត្ថិភាព សុខសម្បជញ្ញៈផ្ទះនិងមានការអភិវឌ្ឍ
- មានអ្នកប្រឡូកប្រញាប់រកបានច្រើន។

វិញ្ញាបនបត្រ

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតសិស្ស

សម័យប្រឡង.....

វិញ្ញាបនបត្រ : សិស្សបណ្ឌិត (ឆ្នាំទីបរិច្ឆេទសិស្ស)

បណ្ណាល័យប្រឡង.....

រយៈពេល : ៩០នាទី

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ពិន្ទុ : ៧៥

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

ប្រធាន :

ហត្ថលេខា.....

ប្រធាន

- I. តើពុទ្ធពរ ពីសម័យពុទ្ធកាលមានប៉ុន្មានប្រការហើយពរនីមួយៗមានអត្ថន័យដូចម្តេច?
- II. តើសិល្បៈ និងកីឡាផ្តល់សារប្រយោជន៍អ្វីខ្លះដល់មនុស្ស?
- III. តើសហគមន៍ពលរដ្ឋខ្មែរមានលក្ខណៈអ្វីខុសពីសហគមន៍សម្រាប់បោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុង ក្រុងកំពង់ចាម ខេត្ត ក្រុង ក្រុង ខេត្ត?
- IV. បញ្ហាទ្រព្យនិងបញ្ហាប្រតិបត្តិមានលក្ខណៈខុសគ្នាដូចម្តេច?
- V. តើវិភាគនិងសំយោគមានទំនាក់ទំនងដូចម្តេចខ្លះ?
- VI. កាលណាគេហូបស្វាយខ្ចី មនុស្សតែងតែទទួលរលាកភិក្ខុ បង្កើតបានជាឥទ្ធិយារម្នាក់ៗ តើ ដំណើរការកើតឡើងនៃឥទ្ធិយារម្នាក់ៗនេះគួរកាត់ដំណាក់កាលអ្វីខ្លះ?

អត្រា កំណែ

1. ពុទ្ធពរពីសម័យពុទ្ធកាលមាន៤ប្រការគឺ៖
 - ភាយៈ តុំឱ្យមានភាយដើមយូរ ត្រូវចេះគោរពនីតិវិធីផ្ទាល់ខ្លួនឱ្យបានល្អប្រសើរ មិនត្រូវយក នីតិវិធីរបស់ខ្លួនទៅប្រឡងនឹងគ្រោះថ្នាក់ប្រោះនីតិវិធីរបស់មនុស្សមានកម្រិតខ្ពស់
 - វណ្ណៈ តុំឱ្យមានពណ៌ស្រស់ល្អ រាងកាយស្រស់ថ្លា រូបកាយត្រឹមត្រូវ តុំឱ្យមានឋានៈខ្ពង់ខ្ពស់ កិត្តិយសវង្ស
 - សុខៈ តុំឱ្យមានលេចក្តីស្ងប់ មានសុខសន្តិភាពសុខខ្ពង់ខ្ពស់ សុខក្នុងគ្រួសារ សុខក្នុងសង្គម និង សុខសន្តិភាពលើពិភពលោក
 - ពលៈ តុំឱ្យមានកម្លាំងឆ្លាំង ល្អភាពល្អ ត្រូវបរិភោគអាហារគ្រប់គ្រាន់សម្រាកគ្រប់គ្រាន់។
2. សារប្រយោជន៍នៃសិល្បៈ និងកីឡា៖
 - ❖ សារប្រយោជន៍សិល្បៈមាន៖
 - សុខភាពផ្លូវកាយ ចលនារាងកាយ អប់រំរាងកាយស្រស់
 - បង្កើតឥទ្ធិយារម្នាក់ៗ ធម្មតាឥទ្ធិយារម្នាក់ៗ ធម្មតាឥទ្ធិយារម្នាក់ៗ
 - បង្កបរិយាកាសវិកលចរ រួចទុកកម្លាំង បំបាត់ការអស្ស័យ
 - បានប្រាក់ចំណូលសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ខ្លួន និងគ្រួសារ
 - ទទួលបានកិត្តិយសចំពោះខ្លួនឯង និងប្រទេសជាតិ
 - រាងកាយស្រស់ ទន់ភ្លន់។
 - ❖ សារប្រយោជន៍នៃកីឡាមាន៖

- សុខភាពរាងកាយ រាងកាយដាំដួន
- បញ្ហាវាងវៃ ចេះប្រើប្រាស់យកឈ្នះលើគូប្រកួត
- គោរពវិន័យ គតិ អត់ធ្មត់ គ្មានគំនុំសងសឹក
- មានសង្គតិភាពការពារខ្លួនពេលមានបញ្ហា
- មានសាមគ្គីភាព ជិតភាព
- បញ្ចេញសកម្មភាពដូចសោយយកពេលទំនេរទៅហាត់កីឡា
- សុវត្ថិភាពសង្គម
- បានប្រាក់ចំណូលផ្គត់ផ្គង់ខ្លួន និងគ្រួសារ
- ទទួលបានកិត្តិយសចំពោះខ្លួនឯង សង្គម និង ប្រទេសជាតិ។

3. សមាសភាពដែលគ្មានសិទ្ធិឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនក្រុងប្រឹក្សា រាជធានី ខេត្ត ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌគឺ៖

- នរណាដែលមានអាយុក្រោយ២៥ឆ្នាំ
- នរណាដែលគ្មានសញ្ញាតិខ្មែរពីកំណើត
- នរណាដែលជនបរទេសជាសហជីវនៃគណបក្សដែលចូលរួមក្នុងការប្រកួតប្រជែងក្នុងការបោះឆ្នោត
- នរណាដែលគ្មានអាសយដ្ឋានពិតប្រាកដហើយបានស្នាក់នៅអចិន្ត្រៃយ៍យ៉ាងតិចបួនឆ្នាំគិតពីការចូលរួមបោះឆ្នោត
- នរណាដែលជនចេះអក្សរ
- នរណាដែលគ្មានប័ណ្ណបោះឆ្នោត
- បញ្ចេញសកម្មភាព
- សហជីវនៃសហគមន៍ជាតិ
- សហជីវនៃសហគមន៍
- សហជីវនៃសហគមន៍
- ក្រុងប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ
- ឧត្តមក្រុងប្រឹក្សាអង្គចៅក្រម
- ជនគ្រប់គ្រងក្នុងក្រុមប្រឹក្សាខេត្ត
- កងយោធពលខេមរភូមិន្ទ
- ជនគ្រប់គ្រងការ
- នរណាដែលត្រូវបានដកហូតសិទ្ធិបោះឆ្នោត
- នរណាដែលត្រូវបានដកហូតសិទ្ធិបោះឆ្នោតបណ្តោះអាសន្ន
- នរណាដែលបានសម្រេចប្រក្រតី។

4. បញ្ហាទ្រឹស្តីនិងបញ្ហាប្រតិបត្តិមានលក្ខណៈខុសគ្នាដូចជា៖

- ❖ បញ្ហាទ្រឹស្តី
 - អាចផ្តាច់ចេញពីសភាវគតិ ទស្សនៈ
 - អាចផ្តាច់ចេញពីតថភាពអរូបី
 - ប្រព្រឹត្តិផ្ទុយពីសភាវគតិធម្មជាតិ
 - បញ្ហានេះមានចំពោះកែប្រែសុភវ

- លម្អិតទាញយកទំនាក់ទំនងបានរវាងវត្ថុនិងទំនាក់ទំនងគំនិតក្នុងលំហទីបំផុតបញ្ជាក់ទ្រឹស្តីរបស់ មនុស្សគ្រូយទៅជាសញ្ញាណ អរូបីហៅថាជាវិចារណញ្ញាណ ។

❖ បញ្ហាប្រតិបត្តិ

- ជិនអាចផ្តាច់ចេញពីសភាវគតិ និងទម្លាប់បានទេ
- ជិនអាចផ្តាច់ចេញពីកថាភាពរូបីទៅអរូបីបានទេ
- ប្រព្រឹត្តធម្មជាតិ
- កើតមុនបញ្ញាទ្រឹស្តី (មនុស្សសត្វ)
- លម្អិតទាញយកទំនាក់ទំនងរវាងវត្ថុតថៈរូបីបច្ចុប្បន្នភាពប្រើវត្ថុជាធម្មតាបាយសម្រាប់ អនុវត្តដើម្បីសម្រេចបំណងប៉ុណ្ណោះ។

5. វិភាគនិងសំយោគបានទំនាក់ទំនងគ្នាដូចជា៖

វាជាចលនាឬសកម្មភាពពីរបស់គំនិត(ចិត្ត)ដែលត្រូវការគ្នាទៅវិញទៅមក វិភាគជិនអាច ប្រព្រឹត្តទៅដោយគ្មានសំយោគបានទេ ឯសំយោគវិញក៏ជិនអាចប្រព្រឹត្តទៅដោយគ្មានវិភាគ បានដែរ។ គេជិនអាចធ្វើវិភាគដោយគ្មានច្បាប់ទូទៅឬលក្ខណៈទូទៅនោះទេ ឬរាល់វិភាគ និង សំយោគតែងតែទាមទារច្បាប់ទូទៅនិងលក្ខណៈបង្កទូទៅរបស់វា។ គេក៏ជិនអាចធ្វើសំយោគ ដោយជិនទាន់ស្គាល់តាមបង្ករបស់វាដែរ។ វិភាគនិងសំយោគជិនអាចធ្វើក្នុងពេលតែមួយបាន ទេ។

6. សំណើរកើតឡើងនៃគន្លឹះយោបល់ស្តីពីការកាត់សំណាក់កាលបីគឺ៖

- សំណាក់រូបវិទ្យា៖ គឺគន្លឹះយោបល់កើតឡើងដោយសាររំលោភ ដែលកើតឡើងដោយសារតែ ការប៉ះទង្គិចជាតិដូរដែលហៅថា ភ្លេចគឺដី
- សំណាក់សរីរវិទ្យា៖ គឺជាការកាត់សំណាក់កាលបីដែលបង្កើតឡើងដោយចរន្តមួយរត់ទៅដល់ទូរក្សាល ភាគរយៈសរីរសាស្ត្រប្រទេសប្រទេសមួយបានបញ្ជូនរូបភាពនៃសារតាមដូរនេះទៅឱ្យទូរក្សាល ដែលហៅថា ភ្លេចរូបវិទ្យា
- សំណាក់ចិត្តវិទ្យា៖ គឺជាសំណាក់កាលនៃការវាយតម្លៃនៃទូរក្សាលទៅលើភ្លេចទាំងពីរខាងលើ ឱ្យដឹងគន្លឹះយោបល់។

វិញ្ញាបនបត្រ

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតអន្តរជាតិ

សម័យប្រឡង.....

វិញ្ញាបនបត្រ : សិល្បៈ-វិស្វកម្ម (ផ្នែកវិស្វកម្មស្រូវសង្គម)

បណ្ណាល័យប្រឡង.....

រយៈពេល : ៩០នាទី

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ពិន្ទុ : ៧៥

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

ប្រធាន :

ហត្ថលេខា.....

ប្រធាន

- I. តើបញ្ហាជាអ្វី? តើលក្ខណៈសម្គាល់បញ្ហា ស្ថិតលើអ្វីខ្លះ?
- II. តើបញ្ហាជាអ្វីខ្លះដែលនាំឱ្យមានការបង្កើតថ្មី? តើនៅក្នុងករណីបង្កើតថ្មីគេតែងតែប្រទះឧបសគ្គអ្វីខ្លះ?
- III. តើបញ្ហាជាអ្វី? បញ្ហាដែលបានកើតឡើងនេះបណ្តាលមកពីអ្វីខ្លះ?
- IV. អវត្តមាននៃឥទ្ធិពលប្រជាជនក្នុងការធ្វើឱ្យយើងស្គាល់ទ្រង់ទ្រាយនៃបញ្ហា ឬចលនា បានឡើយ។ តើវាមានឥទ្ធិពលយ៉ាងណា?
- V. តើប្រៀបធៀបឥទ្ធិពលប្រជាជន និងប្រព័ន្ធក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជន។
- VI. តើបញ្ហាហៅថាវិវាទទេ? វិវាទចែកជាប៉ុន្មាន? អ្វីខ្លះ?

អត្រា កំណែ

1. បញ្ហា មាននិយមន័យច្រើនប្រភេទទៅតាមទស្សនៈអ្នកប្រែសម្រួល៖
 - លោកគ្លាប៉ាវ៉ែត : បញ្ហាគឺជាសម្ព័ន្ធនៃឧបសគ្គដែលបង្កឱ្យមានការរីកចម្រើន។
 - លោកស៊ីឡាត្រី : បញ្ហាគឺជាស្ថានភាពដែលបង្កឱ្យមានការប្រែប្រួលក្នុងអង្គភាព។
 - លោកហាតឃ័ន : បញ្ហាគឺជាអនុគមន៍សម្រាប់បញ្ហាប្រឈម និងគោលដៅ។
 - លោកប៊ែរលី : បញ្ហាគឺជាស្ថានភាពដែលបង្កឱ្យមានការប្រែប្រួលក្នុងអង្គភាព។
 - លោកសេកាត និងវ៉ាលី : បញ្ហាគឺជាឧបសគ្គដែលបង្កឱ្យមានការប្រែប្រួលក្នុងអង្គភាព។
 - លោកកូលី : បញ្ហាគឺជាអនុគមន៍សម្រាប់បញ្ហាប្រឈម និងគោលដៅ។
 - ភាសាប្រែសម្រួល : បញ្ហាគឺជាប្រព័ន្ធសម្រាប់បញ្ហាប្រឈម និងគោលដៅ។
- បញ្ហា មានពីរប្រភេទគឺ៖
 - បញ្ហាប្រតិបត្តិ ជាបញ្ហាប្រតិបត្តិកិច្ចការងារ ហើយកើតឡើងចំពោះសកល្យ និងកូនក្រមរាជ្យក្រោយពីរៀន។
 - បញ្ហាទ្រឹស្តី ជាបញ្ហាប្រតិបត្តិកិច្ចការងារ ហើយកើតឡើងចំពោះសកល្យ និងកូនក្រមរាជ្យក្រោយពីរៀន។

- ❀ ធ្វើជាបន្តបន្ទាប់ កុំរំលោភបំពាន ចំពោះអ្នកណាម្នាក់ដែលកេងបំប្លែងយើង ❀

5. លក្ខណៈដូចៗ៖

- ផ្ទាល់នាំចិត្ត
- កើតពីវិញ្ញាបនបត្រស្រាវជ្រាវ (ឆ្នាំ)
- ឆ្លុះបញ្ចាំងនៅលើវត្ថុ ឬបាត់បង់

➢ លក្ខណៈខុសគ្នា៖

ឥទ្ធិពលវិជ្ជា	ប្រភេទវិជ្ជា
<ul style="list-style-type: none"> • ឆ្លុះបញ្ចាំងលក្ខណៈទោស • ឆ្លុះបញ្ចាំងលក្ខណៈសាមញ្ញ 	<ul style="list-style-type: none"> • ឆ្លុះបញ្ចាំងលក្ខណៈទាំងស្រុង • ឆ្លុះបញ្ចាំងលក្ខណៈ • ឆ្លុះបញ្ចាំងលក្ខណៈសាមញ្ញ • ឆ្លុះបញ្ចាំងលក្ខណៈប្រកបដោយ • ឆ្លុះបញ្ចាំងលក្ខណៈប្រកបដោយ

6. វិធានទូទៅ ជាសំណា ជាប់គ្នាជាមួយនឹងការធ្វើស្រាវជ្រាវនេះទៅរកសេចក្តីសន្និដ្ឋានមួយ។ វិធាន ៤ បែបគឺ វិធានរក្សាទុក វិធានរក្សាទុក វិធានរក្សាទុក វិធានរក្សាទុក និងវិធានរក្សាទុក។

- វិធានរក្សាទុក ជាវិធានដែលកើតពីបញ្ហាគ្រាន់ ដែលបញ្ចេញនូវនិរន្តរភាពការប្រៀបធៀបវត្ថុបី នានា ក្នុងពិសោធន៍របស់វា
- វិធានរក្សាទុក ជាវិធានមួយបែបដែលសន្និដ្ឋានរបស់វា ចេញពីគំហើញសំណួរខ្លះដែលគេ គ្រោងបញ្ជាក់ទៅនឹងសំណួរមួយទៀតដែលគេគ្រោងបញ្ជាក់
- វិធានរក្សាទុក ជាវិធានដែលចេញពីការណ៍ពិសោធន៍ស្រាវជ្រាវនេះធ្វើស្រាវជ្រាវបានជាច្បាស់ ទូទៅមួយ ឬចេញពីភាពសោយឡែកទៅរកភាពរួម
- វិធានរក្សាទុក ជាវិធានមួយដែលព្រឹត្តិការណ៍សន្និដ្ឋាន ចេញពីគោលការណ៍ទូទៅ ទៅ រកវិបាក ឬចេញពីភាពរួមសោយឡែក។

វិញ្ញាបនបត្រ

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតសិស្ស

សម័យប្រឡង.....

វិញ្ញាបនបត្រ : សិស្សបណ្ឌិត (ឆ្នាំទី១សិស្សសិស្ស)

បណ្ណាល័យប្រឡង.....

រយៈពេល : ៩០នាទី

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ពិន្ទុ : ៧៥

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

ប្រធាន :

ហត្ថលេខា.....

ប្រធាន

- I. រំពឹងទុកថាមានអ្វីខុស? ចូររៀបរាប់។
- II. ដូចម្តេចហៅថាទំនោរ? ទំនោរមានលក្ខណៈប៉ុន្មានយ៉ាង? អ្វីខុស? តើគេចែកទំនោរជាប៉ុន្មានប្រភេទ? អ្វីខុស? ចូររៀបរាប់។
- III. ចូរបរិយាយពីការស្រាវជ្រាវនៃទំនោរ។
- IV. តើទំនោរសង្គមមានសារៈប្រយោជន៍ដូចម្តេចខ្លះចំពោះសង្គមជាតិ?
- V. ហេតុអ្វីបានជា ជនុស្សមានទំនោរច្រើនជាងលក្ខ?

អត្រា កំណែ

1. រំពឹងទុកថាមាន បញ្ញត្តិ វិនិច្ឆ័យ និងវិធាន។
 - បញ្ញត្តិ ជាបណ្តាំគំនិតដែលបង្កើតឡើងសម្រាប់សង្គមឈ្នួល: អ្វីមួយ។ បញ្ញត្តិសុទ្ធតែជាបាតុភូតអរូបីទាំងអស់ ព្រោះគ្រាន់តែជាពាក្យសម្រាប់សង្គម មិនដែលសំដៅលើរូបរាងរបស់វត្ថុ ឬជនុស្សនោះឡើយ។ ឧ. កុកែវី ឡឺក ម្តាយ ឆ្នើម បុរស ក្មេង ចាស់...។
 - ការវិនិច្ឆ័យ គឺជារំពឹងទុកគំនិតដែលឱ្យលក្ខណៈទៅលើបញ្ញត្តិមួយឬជាចំណងដែលចងបញ្ញត្តិពីរប្រើប្រាស់គ្នា។ ឧ. កុកែវីជាស្រី។
 - វិធាន គឺជាការប្រមូលវិនិច្ឆ័យពីរប្រើប្រាស់ ឬជាការប្រមូលផ្តុំនូវគំនិតជាច្រើន ដើម្បីឈានទៅរកការសន្និដ្ឋានអ្វីមួយ។ ឧ. អ្នកក្រ តែងតែជួបការលំបាក សុទ្ធជាអ្នកក្រ ដូចនេះសុទ្ធតែជួបការលំបាក។
2. ទំនោរ ជាផ្នែកមួយនៃចរិតលក្ខណៈដែលធ្វើឱ្យសន្តិសុខ ឬក៏ផ្ទុយនឹងចរិតលក្ខណៈ ឬប្រព្រឹត្តិការណ៍របស់សាសនា ឬក៏ផ្ទុយនឹងចរិតលក្ខណៈរបស់សាសនា។

ទំនោរមានលក្ខណៈពីរយ៉ាងគឺ សំទុះជំរុញ និងទិស។

❖ ទំនោរធម្មជាតិជនុស្សមាន៥គឺ៖

 - ទំនោរសេរីភ័យ ជាទំនោរដែលទាក់ទងនឹងធម្មជាតិយើងជាភារៈរស់រវើកក្នុងនោះ មានសភាវូបនីយកម្ម និងការប្រកួតប្រជែង។
 - ទំនោរអន្តរបុគ្គល ជាទំនោរដែលមានទាក់ទងរវាងបុគ្គល និងបុគ្គលពីររឺច្រើនរូបក្នុងនោះ មាន សភាវូបនីយកម្ម និងសមាសធាតុផ្សេងៗ សភាវូបនីយកម្ម និងមានចិត្តចូលគ្នាទំនោរអន្តរភូមិភាព។ ទំនោរនេះមានទំនាក់ទំនងព្រាណហើយនឹងព្រាណ។

- **ទំនោរសង្គម** ទំនោរដែលកើតពីកម្លាំងអនុស្សាវរីយ៍ទាំងឡាយដែលផុសប្រឡាក់ចេញមកពីអំណរសង្គមក្នុងសង្គមណាមួយ។ ទំនោរនេះចែកជាទំនោរគ្រួសារ និងទំនោរជាតិប្រទេស។
 - **ទំនោរឧត្តមគតិ** ទំនោរដែលបណ្តុះនូវតម្លៃស្នំព្រះបរមរាជវាំង។ ទំនោរនេះមានទំនោរសញ្ជេតនា សាសនា សីលសញ្ជេតនា សីលវិសញ្ជេតនា និងសញ្ជេតនាបញ្ញា (សច្ចភាព)។
 - **ទំនោរផ្ទាល់ខ្លួន** ជាទំនោរដែលមានកម្រិតខ្ពស់ស្មោះត្រង់ និងស្មោះត្រង់ជាងគេ ហើយមានលក្ខណៈបុគ្គលនិយម ព្រោះក្នុងនោះមាន សញ្ជេតនាដើរតាមចិត្តផ្ទាល់ខ្លួនកម្រិតការងារកម្សាន្ត កម្រិតការរំលោភគ្រប់គ្រង និងត្រួតត្រា និងអស្មិយានៈ។
3. ការស្វែងរកចេញសំខាន់ៗនៃទំនោររបស់មនុស្សមាន៖
- តម្រូវការ គឺដើម្បីអភិភាពនិងការរកវិធីទៅបាននោះមនុស្សត្រូវស្វែងរកជាដើម្បីយូរៗ នូវការបំពេញតម្រូវការជាក់លាក់មាន តម្រូវការផ្លូវការហាម ទីសម្រែក សង្ឃឹកបំពាក់ ការសិក្សាទំនាក់ទំនង និងតម្រូវការផ្សេងៗទៀត។
 - ចំណង់ចំណូលចិត្តរបស់បុគ្គល និងជាឥរិយាបថរបស់បុគ្គលនូវវត្ថុដែលមានអត្ថន័យសំខាន់សម្រាប់ការរស់នៅរបស់គេ ហើយមានលក្ខណៈផ្តល់ការសប្បាយរីករាយការពេញចិត្តសម្រាប់ខ្លួនគេ។
 - ឧត្តមគតិ គឺជាធនធានរបស់មនុស្សគ្រប់ទម្រង់នៃរូបតំណាងនៃសីលធម៌ខ្មែរ និងជាគំរូសីលធម៌ប្រពៃ ដែលមានអនុភាពទាក់ទាញរាល់កម្លាំងទីទ្រង់ជីវិតបុគ្គល បាញ់ទៅរកការសម្រេចបានតាមបំណងក្នុងរយៈពេលវែងរៀងរាល់ថ្ងៃ។
 - លោកទស្សនៈរបស់បុគ្គល គឺជាសំណុំនៃទស្សនៈរបស់បុគ្គលណាម្នាក់ ទៅលើបាតុភូតធម្មជាតិ បាតុភូតសង្គម និងសកម្មភាពរបស់ខ្លួន។
4. ទំនោរសង្គម ជាទំនោរដែល កើតពីកម្លាំងអនុស្សាវរីយ៍ទាំងឡាយ ដែលផុសប្រឡាក់ចេញមកពីអំណរសង្គមក្នុងសង្គមណាមួយ។
- ❖ ទំនោរសង្គមមានការប្រយោជន៍ចំពោះសង្គមជាតិដូចជា៖
 - បង្កើនបង្កើនសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលគ្នាឱ្យរស់នៅប្រកបដោយភាពសុខុមាលភាព ឈានទៅរកភាពសុខសាន្តក្នុងសង្គម
 - សំរួញគ្រួសារទាំងអស់ឱ្យចេះរួបរួមចិត្តគំនិត រួមកម្លាំងដើម្បីបុព្វជាតិសង្គមជាតិ
 - សំរួញឱ្យប្រជាពលរដ្ឋចេះស្រឡាញ់ ស្រឡាត់ស្រឡាញ់ យកកំណើត យកកិត្តិយស វប្បធម៌ អរិយធម៌ បេតិកភ័ណ្ឌជាតិរបស់ខ្លួន
 - អប់រំប្រជាពលរដ្ឋឱ្យមានឧត្តមគតិជាតិការពារអត្តសញ្ញាណជាតិ ព្រលឹងជាតិ
 - បង្កើតផែនការជីវិតជាតិ ដែលជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃការអប់រំជាតិ
 - សំរួញពលរដ្ឋឱ្យមានទឹកចិត្តស្នេហាជាតិ ហ៊ានពលីកម្មដើម្បីជាតិ និងពូជសាសន៍ខ្លួន។
5. បានជាមនុស្សមានទំនោរច្រើនជាងសត្វ ព្រោះធម្មជាតិមនុស្សមានភាពស្មោះត្រង់ណាស់មនុស្សជាតិរស់រាន ជាតាវិសង្គមសង្គម និងជាតាវិភាគសង្គម។ មនុស្សទទួលបានទិព្វពលសង្គមដោយសំណើសំខាន់៣យ៉ាងគឺ សង្គមនីយកម្ម ការស្មោះត្រង់ និង ចិត្តនីយកម្ម។

កំណត់សម្គាល់៖

- **បរទេសទំនោរ** គឺជាអន្តរបុគ្គល ឬជាទំនោរមួយរបស់មនុស្សដែលមានចម្លើយថា អ្នកមានសេចក្តីចូលចិត្ត និងមេត្តា ចំពោះកំណើត ចេះជួយឈរឱ្យអ្នកដទៃ មិនគិតពីប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន គឺជាសេចក្តីចូលចិត្ត និងកុសលចម្លើយ
- **ទំនោរគ្រួសារ** គឺជាទំនោរដែលបង្កើតឡើងពីទំនាក់ទំនងរវាងគ្រួសារនីមួយៗ។ ទំនោរនេះមានច្រើនដូចជា ការរៀនសូត្រ ការងារ ការងារ ការងារ និងកូន ការងាររបស់បុរស
- **សញ្ញាសាសនា** គឺជាសញ្ញាសាសនាដែលដាក់ទៅនឹងជំនឿ ទៅនឹងអ្វីដែលជាទីសក្ការៈបន្ទាប់មកសញ្ញាសាសនាទៅនឹងអាទិទេព
- **សីលសញ្ញាសាសនា** គឺជាសញ្ញាសាសនាដាក់ទៅនឹងអំពើល្អ ចិត្តបុណ្យ។ សញ្ញាសាសនានេះមានលក្ខណៈប្រាកដប្រជានៃទំនោរសញ្ញាសាសនាសាសនាសាសនា។ សីលសញ្ញាសាសនាមានតាមពីរលំដាប់គឺសញ្ញាសាសនាកាតព្វកិច្ច និងបំណងទៅរកកុសល
- **សីលសញ្ញាសាសនា** គឺជាទំនោរដែលមានឬសជាប់ទៅនឹងទំនោរសេរីរាងកាយ ច្រោះថាតម្រូវការចលនារបស់ទំនោរសេរីរាងកាយ នាំឱ្យមនុស្សបង្កើតនូវល្បឿន ហើយល្បឿននោះបានបង្កប់នូវសីលៈដែលមានវិន័យក្បាច់ក្បួនឡើង។ សីលសញ្ញាសាសនាជាបំណងឆ្ពោះទៅរកសេរីភាព
- **សញ្ញាសាសនាបញ្ញា** គឺជាសញ្ញាសាសនាដែលទាក់ទងទៅនឹងអ្វីជាសច្ចៈ ដែលនាំឱ្យមនុស្សចង់ដឹង ចង់យល់សុទ្ធសាធ មិនប្រាថ្នាប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន
- **ទំនោរផ្ទាល់ខ្លួន** មាន៖
 - សញ្ញាសាសនាសេចក្តីថ្លៃថ្នូរផ្ទាល់ខ្លួនគឺជាមនុស្សម្នាក់ៗចង់បានកត្តិយស កេរ្តិ៍ឈ្មោះ
 - តម្រូវការឯករាជ្យ គឺមិនចង់ស្ថិតនៅក្រោមបញ្ជាគេ ចង់បានកម្មសិទ្ធិផ្ទាល់ខ្លួន
 - តម្រូវការអំណាចគ្រប់គ្រងនិងគ្រួសារ គឺចង់ឱ្យគេស្គាល់មកខ្លួន ឱ្យគេច្បាប់អំណាច
 - អស្មិយានៈ គឺជា ការប្រឆាំងបកវិញពេលដែលគេបន្ទុះបង្កប់ខ្លួនកណ្តាលចំណោម។

វិញ្ញាបនបត្រ

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតសិស្ស
 វិញ្ញាបនបត្រ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)
 រយៈពេល : ៩០នាទី
 ពិន្ទុ : ៧៥
 ប្រធាន :

សម័យប្រឡង.....
 មណ្ឌលប្រឡង.....
 បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....
 ឈ្មោះបេក្ខជន.....
 ហត្ថលេខា.....

ប្រធាន

- I. ឆន្ទៈជាអ្វី? អំពើនៃឆន្ទៈមានអ្វីខ្លះ? ចូរពន្យល់។
- II. ដើម្បីឱ្យឆន្ទៈមានលក្ខណៈពេញលេញ ការបណ្តុះឆន្ទៈត្រូវផ្អែកលើកត្តាអ្វីខ្លះ?
- III. សូចន័យហៅថាអ្វី? ចូរនិយាយពីស្ថានភាពនៃអ្វីនិងប្រភេទស្នេហាអ្វីខ្លះ។
- IV. តើអ្វីទៅដែលជាប្រភពពិតប្រាកដនៃអ្វី? តើអ្វីជាធាតុផ្សំរបស់ឆន្ទៈ?
- V. តើមានហេតុអ្វីខ្លះ ដែលបណ្តាលឱ្យឆន្ទៈមានលក្ខណៈ?
- VI. តើមានកត្តា ធាតុផ្សំអ្វីខ្លះ ក្នុងការវាយតម្លៃលើអំពើរបស់ឆន្ទៈ?

អត្រា កំណែ

1. ឆន្ទៈ គឺជាកម្លាំងចិត្តដែលជំរុញឱ្យធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈពេញលេញនៃការរិះគិត។ សូចន័យ អំពើឆន្ទៈ របស់ឆន្ទៈជាអំពើដែលបានប្រាសចាកពីអំពើឆន្ទៈ និងជាអំពើប្រកបដោយបំណង។
 អំពើឆន្ទៈមាន៤ដំណាក់កាលគឺ៖
 - បញ្ញត្តិកម្ម ជាបំណងប្រាថ្នា ឬជាកំណើតនៃលេចក្តីប្រាថ្នា (មាន២គឺ បំណង និង ចំណង)
 - ការសង្កេតស្តង់ដារ ជា ការស្ទង់ត្រួតពិនិត្យលើការងារឬការងារណាមួយ
 - ការសម្រេចចិត្ត ជា ការសម្រេចចិត្តកាត់បន្ថយការសង្កេតស្តង់ដារ
 - ការប្រតិបត្តិ ជា ការអនុវត្តអ្វីមួយដែលយើងបានសម្រេចចិត្ត។
 ➢ បើអំពើណាមួយមិនបានឆ្លងកាត់គ្រប់ដំណាក់កាលទាំងបួនទេគឺមិនហៅថាជាអំពើនៃឆន្ទៈឡើយ។
2. ដើម្បីឱ្យមានឆន្ទៈ មានលក្ខណៈពេញលេញ ការបណ្តុះឆន្ទៈត្រូវផ្អែកលើកត្តា៤យ៉ាងគឺ៖
 - កត្តាសរីរាង្គ គឺត្រូវយកចិត្តទុកដាក់លើការថែទាំបំប៉នសុខភាព ព្រោះកាលណា រាងកាយយ៉ាងមាំមួន មានសុខភាពល្អ គ្មានជំងឺនោះឆន្ទៈ ក៏កើតមានដែរ
 - កត្តាបញ្ញា គឺត្រូវបង្ហាត់បង្រៀន ហាត់ពិចារណាដើម្បីឱ្យបញ្ញាភ្លឺថ្លា និងមិនធ្វើឱ្យស្មោះត្រង់ រវៃក្នុងការគិត និងសង្កេតស្តង់ដារបានហ័ស រៀនរាល់ការស្ទង់ត្រួតពិនិត្យ ដែលជាឧបសគ្គដល់ការសម្រេចចិត្ត
 - កត្តាសញ្ញាសាស្ត្រ ជាធម្មតាជាដូច្នេះ ឬជាកម្លាំងជំរុញឱ្យមានឆន្ទៈកើតឡើង។ សូចន័យ ត្រូវផ្តល់ស្មារតី ធ្វើឱ្យចិត្តស្ងៀមស្ងួត ធ្វើជាម្ចាស់លើខ្លួនឯងមិនរវៃក មិនស្ទង់ត្រួតពិនិត្យ ហើយរៀនរាល់ការរើយរវៃ ដែលជាឧបសគ្គនៃកំណើតឆន្ទៈ ព្រោះបើគ្មានការសម្រេចចិត្ត គឺឆន្ទៈ។

- កត្តា ឧត្តមគតិសង្គម ធនុស្សនាសភាវៈសង្គម សូត្រៈឆន្ទៈធនុស្សត្រូវតែប្រើប្រាស់បទបញ្ជា និង ច្បាប់សង្គមបើពុំនោះឈាត យើងនឹងត្រូវសង្គមកាច់បំបាត់ កម្រិតជាមិនខាន។ សូត្រៈដើម្បីឱ្យ ឆន្ទៈរបស់យើងក្លាយជាឆន្ទៈដែលទទេ គឺត្រូវបណ្តុះឱ្យជាប់នៅក្នុងខ្លួនយើងនូវឧត្តមគតិសង្គម ឬឧត្តមគតិធនុស្សនាសភាវៈសង្គមតែងតែទទេបណ្តុះបណ្តាល ដើម្បីជាប្រជាជនសង្គម។
3. ភិក្ខុ គឺជាលក្ខណៈនៃអ្វីដែលគេប្រាថ្នា ឬអ្វីដែលគួរឱ្យចង់បាន។
- ភាវណាប្រភេទនេះឈ្មោះ រូបី "ភិក្ខុ" គឺជាដំណើរការស្វែងរកយល់ដឹងអំពីសកលវិស័យនៃការប្រព្រឹត្ត ដែលគួរឱ្យចូលចិត្ត ជាលក្ខណៈបុគ្គល និងជាលក្ខណៈសង្គម ជាច្បាប់នៃការប្រព្រឹត្តដែលមាន លក្ខណៈផ្ទុយពីនេះ។
 - ភាវណាប្រភេទនេះឈ្មោះ រឺ "ភិក្ខុ" ជាទំនាក់ទំនងពិសេសរវាងសិល្បៈយោជន៍ណាមួយជាមួយ នឹងគោលបំណងរបស់វា ឬលក្ខណៈពិសេសនៃគោលបំណង ដែលមាននៅក្នុងសិល្បៈ យោជន៍នោះដែលត្រូវបានគេយកចេញពីភិក្ខុ។ "អ្វីមួយអាចក្លាយជាភិក្ខុបាន នៅពេល ដែលគេបានចង់បានវា"។
- តួនាទីនៃភិក្ខុ មានទស្សនៈ៣ប្រភេទ៖
- ទ្រឹស្តីអត្ថនោម័ត (ឈ្មោះ ចច ឈាន់តាយ៉ាណា និងឈ្មោះ ដេវីត សាមេរី) ភិក្ខុមានលក្ខណៈ អត្ថនោម័ត ពោលគឺត្រូវបានបង្ហាញឱ្យឃើញតាមរយៈធម្មតាសញ្ញាភាវិយាបថ ឬ ដំណើរ ដែលធនុស្សបានជួបប្រទះ ឬឆ្លងកាត់។ ភិក្ខុ គឺជា ការវិនិច្ឆ័យផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ធនុស្សទៅលើ គុណភាពរបស់វត្ថុ ឬតួនាទីមួយដែលមានឥទ្ធិពលលើធនុស្សពេលកំពុងជួបប្រទះនូវវត្ថុ ឬតួនាទីនោះ៖
 - ទ្រឹស្តីសក្យានុម័ត (ឈ្មោះ ផ្លែតូ និងឈ្មោះ អារីស្ថន) ភិក្ខុមានលក្ខណៈសក្យានុម័ត។ ភិក្ខុ គឺ ជាសម្បត្តិ ឬគុណភាពពិតរបស់វត្ថុវិស័យភាព (វត្ថុគំនិត ធនុស្ស រំពើ តួនាទី)។
 - ទ្រឹស្តីទំនាក់ទំនង៖ ភិក្ខុមិនមែនជាសម្បត្តិទាំងស្រុងរបស់អ្វីមួយ ឬរបស់រំពើណាមួយទេ ហើយវាក៏មិនមែនជា ការបង្កើតទាំងស្រុងរបស់ធនុស្សដែរ។ អត្ថិភាពនៃភិក្ខុត្រូវឱ្យមាន កត្តា៣ទៀតគឺ៖
 - ធនុស្សដែលត្រូវបានស្រាវជ្រាវអំពី
 - អ្វីមួយដែលគេចូលចិត្ត ឬត្រូវការ
 - បរិបទ ឬកាលៈទេសៈដែលក្នុងនោះការវាយភក្តិកើតមានឡើង។
- ប្រភេទស្បែកនៃភិក្ខុ មាន២គឺ៖
- ភិក្ខុសម្ភារៈ ជាភិក្ខុនៃអ្វីមួយដែលកើតមានឡើងដោយសារតែទំនាក់ទំនងរបស់វាជាមួយនឹង អ្វីៗស្បែកទៀត
 - ភិក្ខុធម្មជាតិ ជាភិក្ខុជាប់ទាក់ទងជាមួយគុណភាព ឬលក្ខណៈដែលវត្ថុអ្វីមួយមានស្រាប់។
4. ភិក្ខុកើតពីការនិយម ការសន្មតរបស់ធនុស្ស ឬអ្វីដែលមានភិក្ខុដោយខ្លួនឯង។ ប្រភពពិតនៃភិក្ខុ គឺ ធនុស្សប្រោះធនុស្សយានសម្បទាពិសេស២គឺវិនិច្ឆ័យ និងវិចារណាញាណ។ មានតែធនុស្សទេ ដែលអាចសម្រេចទំនាក់ទំនងរវាងប្រធាន និងវត្ថុ រវាងពេល និងអនន្តភាព រវាងអ្វីដែលមានព្រំដែន និងអនន្ត គឺទំនាក់ទំនងនេះហើយជាប្រភពពិតនៃភិក្ខុ
- ភិក្ខុសំខាន់ៗរបស់ធនុស្សមាន៖
- ភិក្ខុវិវត្តាស្រា (រូប ឬសាច់ឈាម) គឺសំដៅលើទិដ្ឋភាពនៃជីវិត សុខភាពល្អ រូបរាង...។

- ភវិស្វសេដ្ឋកិច្ច គឺសំដៅទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិ វត្ថុ សម្ភារៈដែលគេប្រើ ឬផ្លាស់ប្តូរទំនិញ និងសេវា កម្ម។
 - ភវិស្វឥទ្ធិពល គឺសំដៅទៅលើភវិស្វដែលបានស្តុកប្រទះនៅក្នុងបទពិសោធន៍ស្បែកក្នុងអំឡុងពេលគួរជា ទីពេញចិត្តខាងការប្រកួតប្រជែង។
 - ភវិស្វផ្នែកសង្គម គឺសំដៅទៅលើសង្គមមួយដែលមានយុត្តិធម៌ មានវប្បធម៌ អរិយធម៌ សហប្រតិបត្តិការ និងការប្រកួតប្រជែង។
 - ភវិស្វផ្នែកនយោបាយ គឺសំដៅទៅលើនយោបាយប្រជាធិបតេយ្យ ការគោរពសិទ្ធិ...។
 - ភវិស្វបញ្ញា គឺសំដៅទៅលើបញ្ញាស្វែងរកសត្វៈ បញ្ញាប្រើប្រាស់ស្មារតីប្រកបដោយសុភវិនិច្ឆ័យ និងការប្រើប្រាស់ស្មារតីប្រកបដោយបញ្ញា។
 - ភវិស្វសោភ័ណ (សិល្ប៍ភវិស្វ) គឺសំដៅទៅលើភវិស្វក្នុងការរបរអរសាទរ ឬការកាតកលរស្មីរ ដោយមិនលំអៀងចំពោះសោភ័ណធម្មជាតិ និងសោភ័ណសិល្បៈ។
 - សីលភវិស្វ គឺសំដៅទៅលើឥរិយាបថ ឬឥរិយាបថសង្គមដែលគោរពចំពោះភាព ត្រឹមត្រូវ កុលលភាព ឬការរីកចម្រើននៃឧត្តមគតិរបស់សង្គម។
 - ភវិស្វសាសនា គឺសំដៅទៅលើភវិស្វដែលគេប្រាថ្នានៅក្នុងភក្តីភាព និងការគោរពសាសនា ណាដែលសង្ខេប និងបំរើឱ្យការរីកចម្រើនសង្គមសុភវិនិច្ឆ័យ។
5. កា ធនុស្សនៈលោកចន ហ្វឡែន បានពោលថា ធនុស្សត្រូវតែប្រកបដោយសីលធម៌ច្រើន៖
- សីលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន៖ ជាធម្មតាយើងត្រូវធ្វើអ្វីដែលល្អ ពីព្រោះតែសីលប្រយោជន៍ស្បែកក្នុង អំឡុងពេលយើងនឹងទទួលបាននៅពេលបន្ទាប់ ឬក្នុងអនាគតសម័យ។
 - បញ្ជីរបស់ព្រះ ឬអាទិទេពៈ ធនុស្សនៈធ្វើអំពើល្អព្រោះតែព្រះ ឬអាទិទេពរបស់គេចង់ឱ្យគេ ធ្វើអំពើនោះ។ ព្រះជាម្ចាស់បានជំរុញឱ្យពួកគេធ្វើអំពើល្អ ដោយគំនិតអះអាងថា "ឱ្យរង្វាន់ ចំពោះអ្នកធ្វើល្អ និងផ្ដន្ទាទោសចំពោះអ្នកធ្វើអាក្រក់"។
 - សីលប្រយោជន៍រួម៖ ធនុស្សនៈធ្វើអំពើល្អពីព្រោះតែគេជឿ ការគោរពច្បាប់សីលធម៌ ជាក់លាក់មួយ និងជួយឱ្យគេឈានទៅដល់សង្គមមួយដែលមានលក្ខណៈល្អប្រសើរ។
6. កត្តាសំខាន់ៗក្នុងការវាយតម្លៃសីលធម៌មាន៖
- សេរីភាព ជាសមត្ថភាព ឬជាលទ្ធភាពក្នុងការជ្រើសរើសវិធីស្បែកក្នុងអំឡុងពេលធ្វើអំពើ។ សេរីភាព ជាតម្រូវការមូលដ្ឋាននៃធម្មតិយាននៃការប្រព្រឹត្តរបស់ធនុស្ស។
 - ហេតុផលជំរុញ គឺជាគោលបំណងឬឆន្ទៈ និងជាតម្រូវការមូលដ្ឋាននៃអំពើរបស់ធនុស្ស។
 - ធម្មតាបាយ សំដៅលើអំពើដែលធនុស្សយកទៅប្រើប្រាស់ ដើម្បីសម្រេចគោលបំណង ឬ ឆន្ទៈរបស់ខ្លួន។
 - វិបាក គឺជាផលនៃអំពើមួយ ដែលជា ការពិចារណាក្នុងការវាយតម្លៃពីកុលលភាពសីលធម៌នៃ អំពើរបស់ធនុស្ស។
 - ស្ថានភាព សំដៅទៅលើអ្វីៗកំពុងកើតមានឡើង និងលក្ខខណ្ឌស្បែកក្នុងអំឡុងពេលមានអត្ថិភាពក្នុង ពេលវេលា និងទីកន្លែងជាក់លាក់ណាមួយ។

វិញ្ញាបនបត្រ

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតស្រាវជ្រាវ

សម័យប្រឡង.....

វិញ្ញាបនបត្រ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)

មណ្ឌលប្រឡង.....

រយៈពេល : ៩០នាទី

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ពិន្ទុ : ៧៥

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

ប្រធាន :

ហត្ថលេខា.....

ប្រធាន

- I. តើយុត្តិធម៌ជាអ្វី? ក្នុងសង្គមលោក អារីស្តូត តើយុត្តិធម៌ត្រូវបានចែកជាប៉ុន្មាន? អ្វីខ្លះ?
- II. សូមប្រាប់ពីអត្ថន័យ បង្គោល? បង្គោល៣៤ប្រការ? តួអន្យល់។
- III. តួអន្យល់នាអំពីខ្លឹមសារមូលដ្ឋាននៃសីលធម៌សកល?
- IV. តើយើងត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះ ដើម្បីទទួលបានសីលធម៌សកល?
- V. តួនិយាយពីធម្មនុស្សទាំងអស់មានលក្ខណៈដូចគ្នាទៅនឹងមុខងាររបស់សីលធម៌។
- VI. តើការអនុវត្តលក្ខន្តិកៈធម្មនុស្សមានសារៈប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ?

អត្រា កំណែ

1. ភាសាសាស្ត្រសង្គមសង្គម ស្តីពី លោក "យុត្តិធម៌" ជាសីលធម៌សកល លេចក្តីទៀងទ្រង់ ការប្រព្រឹត្តទ្រង់ត្រូវ។
 - យុត្តិធម៌ ជា ការប្រុងប្រយ័ត្នគ្នាទៅវិញទៅមក ទាំងសងខាង
 - យុត្តិធម៌ ជា ការក្រសួងក្តីនៃ អោយហេតុថា ការក្រសួងនេះនឹងធ្វើឱ្យធម្មនុស្សហ៊ានស្លាប់ ហ៊ានសើបឡើង ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីយុត្តិធម៌ក្នុងការកាត់សេចក្តីយុត្តិធម៌ ក្នុងការបែងចែកយុត្តិធម៌ក្នុងការប្រើប្រាស់ និងយុត្តិធម៌ក្នុងការរស់នៅជាដើម។
 - យុត្តិធម៌ក្នុងសង្គមលោក អារីស្តូត ត្រូវបានចែកជា៣គឺ៖
 - យុត្តិធម៌ក្នុងការរដ្ឋបាល ជា ភាពត្រឹមត្រូវនៃការរដ្ឋបាលក្នុងការរដ្ឋបាល។ ការរដ្ឋបាលប្រកបដោយយុត្តិធម៌ កាលណា រដ្ឋបាលរដ្ឋបាលបានយករបស់ៗដែលមានកម្លាំងស្មើគ្នា ឬស្ថិតនៅលើសមត្ថភាពនៃកម្លាំងធ្វើការរដ្ឋបាលនានា។
 - យុត្តិធម៌ក្នុងការបែងចែក ជា យុត្តិធម៌របស់ធម្មនុស្សទាំងឡាយដែលបានទទួលស្គាល់ថា ត្រឹមត្រូវទៅកាន់លទ្ធផលដែលខ្ពង់ខ្ពស់ ឬបង្កាន់ជាផ្នែកនៃកម្លាំងស្មើគ្នា និងតម្រូវការរបស់ខ្លួន
 - យុត្តិធម៌ក្នុងការបង្កើន ជា យុត្តិធម៌ដែលមានសណ្តានសម្រាប់សាងសង់ជាតិ គឺជាបង្កើនបង្កើនបែបដែលចាប់អារម្មណ៍ទៅនឹងឱ្យទទួលបានកំហុស ឬសងសឹកចិត្តសងសឹកនៃគ្រោះឱ្យស្មើនឹងទម្ងន់នៃការទូតទាត។
2. បង្គោល ជា លេខក្តីចម្រើនប្រកបដោយលេខក្តីសុខស្បៀងដែលធម្មនុស្សទាំងអស់ក្នុងសង្គមលោកចង់បាន។
 - ❖ បង្គោល៣៤ប្រការ គឺជាបង្គោលដ៏ទុក្ខដោយចំនួន៣៤ប្រការដែលនាំឱ្យធម្មនុស្សរស់នៅដោយលេចក្តីវេជ្ជជ្ជ មានសុភមង្គល។ បង្គោលទាំង៣៤ប្រការមាន៖
 - បង្គោលទី១ ជា កិរិយាមិនល្អតាមបុគ្គលពេលទាំងឡាយ

- មង្គលទី២ ជា កិរិយាសោភ័ណភាពនៃបុគ្គលដែលគួរប្រកាសទាំងឡាយ
- មង្គលទី៣ ជា កិរិយាប្រកាសនៃបុគ្គលដែលគួរប្រកាសទាំងឡាយ
- មង្គលទី៤ ជា កិរិយានៅក្នុងប្រទេសនីមួយៗ
- មង្គលទី៥ ជា ភាវៈនៃបុគ្គលបានធ្វើបុណ្យទុកហើយក្នុងកាលបុរ
- មង្គលទី៦ ជា កិរិយាមង្គលនៃសោយប្រពៃ
- មង្គលទី៧ ជា ភាវៈនៃការបានស្តាប់ បានរៀនចេះចាំច្រើន
- មង្គលទី៨ ជា សេចក្តីស្នាមក្នុងសិល្បៈសាស្ត្រវិជ្ជា ការទាំងពួង
- មង្គលទី៩ ជា វិន័យដែលបុគ្គលសិក្សាសោយប្រពៃហើយ
- មង្គលទី១០ ជា វាចាដែលបុគ្គលពោលត្រឹមត្រូវ
- មង្គលទី១១-១២ ជា ការបង្កើនភាព និងបិតា
- មង្គលទី១៣ ជា សេចក្តីសង្ខេបចំពោះបុត្រ និងកិរិយា
- មង្គលទី១៤ ជា ការងារទាំងឡាយដែលមិនធ្វើបូកច្របល់
- មង្គលទី១៥ ជា កិរិយាបរិច្ចាគទាន (អាជីសទាន និងធម្មទាន)
- មង្គលទី១៦ ជា កិរិយាប្រព្រឹត្តនូវធម៌
- មង្គលទី១៧ ជា សេចក្តីសង្ខេបចំពោះអំពើទាំងឡាយ
- មង្គលទី១៨ ជា ការងារទាំងឡាយដែលមិនមានទោស
- មង្គលទី១៩ ជា កិរិយាមិនព្រឹកអរក្នុងបាប និងកិរិយារៀបចំបាប
- មង្គលទី២០ ជា សេចក្តីសង្ខេបចំពោះកិរិយាសីកន្ធុរគ្រឿងស្រវឹង
- មង្គលទី២១ ជា សេចក្តី មិនប្រយោជក្នុងធម៌ទាំងឡាយ
- មង្គលទី២២ ជា សេចក្តីគោរពចំពោះបុគ្គលដែលគួរឱ្យគោរព
- មង្គលទី២៣ ជា កិរិយាប្រព្រឹត្តបន្ទាបខ្លួន
- មង្គលទី២៤ ជា សេចក្តីព្រឹកអរចំពោះរបស់ដែលខ្លួនមាន
- មង្គលទី២៥ ជា ភាវៈនៃបុគ្គលជាអ្នកដឹងនូវឧបការៈដែលអ្នកដទៃបានធ្វើហើយសង្គ្រោះ
- មង្គលទី២៦ ជា កិរិយាស្តាប់នូវធម៌តាមកាល
- មង្គលទី២៧ ជា សេចក្តីអត់ធន់
- មង្គលទី២៨ ជា សភាវៈនៃបុគ្គលដែលគេប្រកាសបានសោយសាម
- មង្គលទី២៩ ជា កិរិយាបានឃើញបានជួបនូវសារណៈទាំងឡាយដែលមានឥទ្ធិពលស្ងប់រំលាប់ហើយ
- មង្គលទី៣០ ជា កិរិយាសន្តោសាកសួរនូវធម៌តាមកាល
- មង្គលទី៣១ ជា សេចក្តីព្យាយាមដុតនូវបាបធម៌
- មង្គលទី៣២ ជា កិរិយាប្រព្រឹត្តនូវធម៌ស្ម័គ្រច្រើន
- មង្គលទី៣៣ ជា កិរិយាឃើញនូវអរិយសច្ចៈទាំងឡាយ
(ទុក្ខសច្ចៈ សមុទយសច្ចៈ និរោធសច្ចៈ និងផុតសច្ចៈ)
- មង្គលទី៣៤ ជា កិរិយាធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន
- មង្គលទី៣៥ ជា ចិត្តរបស់បុគ្គលណាមិនព្យាបាលដោយសារធម៌ទាំងឡាយ
- មង្គលទី៣៦ ជា កិរិយាមិនមានសេចក្តីសោក

- ផ្នែកទី៣៧ ជាចិត្តប្រាសចាកគូរ
 - ផ្នែកទី៣៨ ជាចិត្តរក្សាបុគ្គល។
3. ខ្លឹមសារមូលដ្ឋាននៃសីលធម៌សកល ត្រូវបានគេឱ្យឈ្មោះថាជា "ច្បាប់យោធនវិវិក" ដែលមានដូចជា៖
- ចូរអ្នកគោរពវិវិកទាំងអស់ ឬ "ចូរអ្នកកុំសម្លាប់" (ប្រសិនបើអ្នកមិនចង់ឱ្យអ្នកដទៃសម្លាប់អ្នក ចូរអ្នកកុំសម្លាប់អ្នកដទៃ)
 - ចូរអ្នកប្រកបមុខរបរដោយស្មោះត្រង់ និងត្រឹមត្រូវ ឬ "ចូរអ្នកកុំលួច" (ប្រសិនបើអ្នកមិនចង់ឱ្យអ្នកដទៃលួចទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អ្នក ចូរអ្នកកុំលួចទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អ្នកដទៃ)
 - អ្នកនិយាយ និងប្រព្រឹត្តដោយស្មោះត្រង់ ឬ "ចូរអ្នកកុំនិយាយកុហក" (ប្រសិនបើអ្នកមិនចង់ឱ្យអ្នកដទៃនិយាយកុហកអ្នក ចូរអ្នកកុំនិយាយកុហកអ្នកដទៃ)
 - ចូរគោរព និងប្រឡាក់គ្នាទៅវិញទៅមក ឬ "អ្នកមិនត្រូវប្រព្រឹត្តការរូបភាពដោយអសីលធម៌ទេ" (ប្រសិនបើអ្នកមិនចង់ឱ្យអ្នកដទៃសណ្តើរឬប្រព្រឹត្ត ឬប្តីរបស់អ្នក ចូរអ្នកកុំសណ្តើរឬប្រព្រឹត្ត ឬប្តីរបស់អ្នកដទៃ)។
4. ដើម្បីទទួលបានសីលធម៌សកល យើងត្រូវ៖
- ពឹងពាក់គ្នា និងគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក ព្រមទាំងវិវិកទាំងអស់ក្នុងកម្មវិធីជាតិ
 - ទទួលខុសត្រូវរៀនខ្លួនចំពោះរាល់ទង្វើដែលយើងបានធ្វើ
 - ប្រព្រឹត្តចំពោះអ្នកដទៃដូចដែលយើងប្រាថ្នាឱ្យអ្នកដទៃប្រព្រឹត្តចំពោះយើងដែរ
 - ប្តេជ្ញាចិត្តគោរពវិវិក និងសេចក្តីផ្តុំផ្សំបុគ្គលភាព និងភាពដោយឡែក
 - រួមរស់ដោយសន្តិភាពជាមួយប្រទេសដទៃ ទៅតាមគោលការណ៍របស់អង្គការសហប្រជាជាតិលើគ្រប់លក្ខខណ្ឌដែលបានកំណត់ឡើងរួមគ្នា
 - ពង្រឹង និងពង្រីកសាមគ្គីភាព សុខសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក
 - អញ្ជើញប្រជាជនទាំងអស់ក្នុងពិភពលោកឱ្យចូលរួមប្រតិបត្តិព្រមគ្នាទាំងអស់។
5. ធនធានទាំងអស់មានលិខិតឆ្លើយតបចំពោះមុខច្បាប់សីលធម៌ មានន័យថា សីលធម៌ ជា ការប្រព្រឹត្តកាយវាចាឱ្យបានរបៀបរៀបរយ ល្អៗបំផុត ឬជាសំបុត្រនៃសេចក្តីរៀនរៀនរំពើកាត្រក់ ហើយប្រព្រឹត្តតែអំពើល្អប្រកបដោយសេចក្តីផ្តុំផ្សំ។ ដូចនេះ ច្បាប់សីលធម៌បានផ្តល់ដល់ធនធានស្មើគ្នាទាំងប្រុស ទាំងស្រី ទាំងក្មេង ទាំងចាស់ ពោលគឺគ្មាននរណាម្នាក់មិនបានសិទ្ធិធ្វើដូចគ្នាទេ។
- ❖ និយមន័យច្បាប់ស្មើគ្នា
- ច្បាប់ គឺជាបទបញ្ញត្តិមានលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលបានចែងកំណត់ឡើងដោយរដ្ឋដែលមានភាពទៀងទាត់ត្រឹមត្រូវសម្រាប់ឱ្យពលរដ្ឋក្នុងសង្គមនីមួយៗត្រូវគោរពតាម
 - ច្បាប់អន្តរជាតិ៖ ជាច្បាប់ដែលគេប្រកាសឱ្យប្រើជាអន្តរជាតិ៖
 - ច្បាប់លោកិយ ជាច្បាប់ដែលគេប្រកាសឱ្យប្រើក្នុងពេលណាមួយជាកំណត់
 - ច្បាប់ធម្មជាតិ ជាច្បាប់មួយដែលគេប្រើតាមរយៈពន្លឺនៃវិចារញ្ញាណ
 - ច្បាប់វិជ្ជមាន ជាច្បាប់មួយដែលគេប្រកាសប្រើតាមរយៈពន្លឺហេតុការណ៍ (ស្ថានភាព) ឬព្រឹត្តិការណ៍ដែលមានសុភវិនិច្ឆ័យ (ការបង់ពន្ធ ការបង្កើតទំព័រ...)
 - ច្បាប់វិជ្ជមានរបស់ព្រះអាទិទេព ជាស្តីមានសុភវិនិច្ឆ័យដែលចេញមកពីអាទិទេព

- ច្បាប់វិជ្ជាជីវៈរបស់មនុស្ស ជាសង្គម ឬ ប្រកាសប្រកបដោយសុភវិនិច្ឆ័យដែលចេញមកពីអាជ្ញាធររបស់មនុស្ស
- ច្បាប់សាសនា គឺជាសង្គម ឬប្រកាសដែលចេញមកពីសហគមន៍សាសនា។

6. ការអនុវត្តវិជ្ជាជីវៈមនុស្សមានការប្រយោជន៍ដូចជា៖

- ធ្វើឱ្យមនុស្សរស់នៅដោយមានសេរីភាព
- មានការគោរពសិទ្ធិទៅវិញទៅមក
- មានទំនួលខុសត្រូវចំពោះរាល់ទង្វើរបស់ខ្លួន
- រស់នៅចុះតម្រូវការទាំងស្រុង និងក្នុងសង្គម
- មានពិភពលោកមួយដែលមានសន្តិភាព សេរីភាព ឥស្សរភាព និងមានការគោរពសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សគ្រប់រូប...។

វិញ្ញាបនបត្រ

ប្រឡងសញ្ញាបត្របណ្ឌិតសិស្ស
 វិញ្ញាបនបត្រ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម)
 រយៈពេល : ៩០នាទី
 ពិន្ទុ : ៧៥
 ប្រធាន :

សម័យប្រឡង.....
 មណ្ឌលប្រឡង.....
 បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....
 ឈ្មោះបេក្ខជន.....
 ឋានៈ.....

ប្រធាន

- I. តើបញ្ហាបច្ចុប្បន្នអំពីការអភិវឌ្ឍន៍ប្រជាជនយើង?
- II. តើសភាពណាដែលមានភារកិច្ចសង្គមខ្ពស់?
- III. តើបរិយាយពីធនធានពិភពលោក និងតួនាទីរបស់វា?
- IV. តើជាការសមស្របក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌?
- V. ហេតុអ្វីបានជាយើងមានកម្រិតអភិវឌ្ឍន៍ទាប?

អង្គប្រឹក្សា

1. សិទ្ធិអភិវឌ្ឍន៍ប្រជាជនយើងមាន៖

❖ សិទ្ធិសេរីយោងតាមចំណេះដឹង

- ប្រជាជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ ហើយការអប់រំត្រូវតែរៀបចំឡើងសម្រាប់អ្នកប្រើប្រាស់នៅក្នុងសង្គម និងមានការអប់រំបច្ចេកទេស និងវិជ្ជាជីវៈត្រូវតែរៀបចំឡើងជាទូទៅ។

❖ សិទ្ធិនយោបាយ

- សិទ្ធិបញ្ចេញមតិយោបល់
- សិទ្ធិចូលរួមក្នុងការនយោបាយ
- សិទ្ធិបោះឆ្នោតយោបល់ និងទៀងទាត់
- សិទ្ធិមានលទ្ធភាពស្មើគ្នាចំពោះគ្រប់អ្នកប្រើប្រាស់
- សិទ្ធិប្រជុំសហគមន៍
- សិទ្ធិបោះឆ្នោត
- សិទ្ធិបង្កើតសហគមន៍យោបល់

❖ សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌

- សិទ្ធិមានទ្រព្យសម្បត្តិជាកម្មសិទ្ធិ
- សិទ្ធិមានលទ្ធភាពក្នុងការសិក្សា
- សិទ្ធិមានសន្តិសុខសង្គម
- សិទ្ធិមានកម្រិតជីវភាពរស់នៅសមស្រប
- សិទ្ធិមានការងារ
- សិទ្ធិស្រីស្មើស្រប
- សិទ្ធិមានការធានារ៉ាប់រង

- សិទ្ធិបង្កើតគ្រួសារ

❖ កាលបរិច្ឆេទសំខាន់ៗអំពីបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស៖

- កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ឆ្នាំ១៩៤២
- កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌ ឆ្នាំ១៩៤២
- អនុសញ្ញាប្រឆាំងទង្វើទារុណកម្ម ឆ្នាំ ១៩៤២
- អនុសញ្ញាស្តីពីបង្ការ និងផ្ដន្ទាទោសចំពោះបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងយុទ្ធសាសន៍ ឆ្នាំ ១៩៤៨
- អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ចោលរាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនារីរោង ឆ្នាំ១៩៤២
- អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ចោលរាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងយុទ្ធសាសន៍ ឆ្នាំ ១៩៤៨
- អនុសញ្ញាស្តីពីការស្តីពីសិទ្ធិកុមារ ឆ្នាំ ១៩៤២
- អនុសញ្ញាស្តីពីឋានៈសន្យាសន្តិភាព ឆ្នាំ ១៩៤២
- សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ១០ ធ្នូ ១៩៤៨

2. សភាពាណិជ្ជកម្មមានភារកិច្ចដូចជា៖

- ធ្វើទំនាក់ទំនងជាមួយនិងប្រភពសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេស ដើម្បីស្វែងរកឋានភាពពាក់ព័ន្ធនឹងការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសជាតិ
- បង្កើនប្រសិទ្ធភាពសហគ្រាសទាំងឡាយ ដើម្បីជាដល់ប្រយោជន៍ខាងវិស័យពាណិជ្ជកម្ម ឧស្សាហកម្ម កសិកម្ម សិប្បកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ចទូទៅដូចជា ការរៀបចំផ្សព្វផ្សាយ ស្តីពីពាណិជ្ជកម្ម ការលើកកម្ពស់ផ្នែកទេសចរណ៍
- ផ្តល់ជូននូវភាពប្រាកដ និងអាជ្ញាធរទេស-ក្រុងនូវយោបល់ និងព័ត៌មានទាំងឡាយស្តីពីបញ្ហាពាណិជ្ជកម្ម ឧស្សាហកម្ម កសិកម្ម សិប្បកម្ម និងសេវាកម្ម
- ដើរតួនាទីអាជ្ញាធរកណ្តាលក្នុងការអនុវត្តន៍នៃកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្ម
- ធានាវាបរមការគ្រប់គ្រងសេវា ធានា និងអនុវត្តការងារចាំបាច់ដែលជាដល់ប្រយោជន៍ក្នុងសង្គមកិច្ចរបស់ខ្លួន។

3. ធនាគារពិភពលោក ជាស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុអន្តរជាតិមួយដែលផ្តល់ប្រាក់កម្ចី ឬផ្តល់ឥណទានដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍសម្រាប់កម្មវិធីសំខាន់ៗ។ ធនាគារពិភពលោកបានបង្កើតឡើងនៅថ្ងៃទី២៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៤៤ មានប្រទេសជាសមាជិកពី ១៤៤ ទៅ ១៨១។

➢ ធនាគារពិភពលោកមានតួនាទី៖

- ផ្តល់ប្រាក់កម្ចី ឬផ្តល់ឥណទានដល់សេដ្ឋកិច្ចជាតិដើម្បីបង្កើតការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចនៃប្រទេសជាសមាជិក
- ផ្តល់ប្រាក់ជំនួយសម្រាប់គម្រោងកម្មវិធី និងជួយផ្នែកបច្ចេកទេសក្នុងករណីដែលប្រទេសនិងផ្នែកឯកជនធ្វើដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍនិងប្រទេសអន្តរកាល។

4. កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពី សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌ ជា កិច្ចព្រមព្រៀងមួយដែលតភ្ជាប់ការព្យាបាលអនុវត្តន៍ដែលផ្តល់អាទិភាពគតិយុត្តិពេញលេញដល់ សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ច វប្បធម៌ដូចមានចែងក្នុងសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីអំពីសិទ្ធិមនុស្ស និងជាគ្រឹះនៃសេរីភាព យុត្តិធម៌ និងសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក។

5. បានជាគេក៏មានកតិការណ៍នេះ ព្រោះ៖

- ធនធាននៅក្នុងការសិទ្ធិសេរីភាពគ្រប់បែបយ៉ាងដើម្បី និងអភិវឌ្ឍ
- ដើម្បីឱ្យស្របទៅតាមគោលការណ៍របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ
- ដើម្បីធានាសន្តិភាព និងប្រឆាំងនឹងការរើសអើង និងការប្រកាន់ពូជសាសន៍
- ដើម្បីធានាថាប្រជាជនទាំងអស់អាចទទួលបាននូវ សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច និងវប្បធម៌ របស់ខ្លួនក្នុង វិសាលភាពយុត្តិធម៌ពេញលេញតាមតែអាចធ្វើបាន ដោយមានការទទួលស្គាល់សេចក្តីផ្តើម ជាប់ពីកំណើត និងការទទួលស្គាល់សិទ្ធិស្មើគ្នា និងមិនអាចលក់ដូរផ្លូវ ឬសក ហូរវិញបាន។

វិញ្ញាបនបត្រ១០

ប្រឡងសញ្ញាបត្របឋមសិក្សាធុនតូច

សម័យប្រឡង.....

វិញ្ញាបនបត្រ : សីលធម៌-ពលរដ្ឋវិជ្ជា (ផ្នែកវិញ្ញាបនបត្រសង្គម)

បណ្ណាល័យប្រឡង.....

រយៈពេល : ៩០នាទី

បន្ទប់ប្រឡង.....លេខតុ.....

ពិន្ទុ : ៧៥

ឈ្មោះបេក្ខជន.....

ប្រធាន :

ហត្ថលេខា.....

ប្រធាន

- I. ចូរពន្យល់ពីទំនាក់ទំនងកំណត់សម្គាល់អន្តរជាតិជាមួយនឹងទស្សនវិស័យពុទ្ធសាសនាស្តីពី ឥទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌។
- II. តើអំពើល្មើស ឬកុលលក្ខណ៍បឋមរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាមានប៉ុន្មានប្រការ? អ្វីខ្លះ?
- III. តើអ្នកមានការយល់ឃើញអំពីការបំពាននៃសីលធម៌សាសនាជាតិស្របតាមសីលធម៌សាសនាព្រះពុទ្ធនៅក្នុងសង្គមយុទ្ធសាស្ត្រយើងដែរឬទេ?
- IV. តើឥទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចមានប៉ុន្មានប្រភេទ? តើឥទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចរបស់កុមារមានអ្វីខ្លះ? ចូរប្រាប់។
- V. ហេតុអ្វីបានជាយើងគួរតែប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និងអង្គការអន្តរជាតិជាមធ្យោបាយក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាសង្គម?
- VI. ចូរនិយាយពីសិលាភាពក្នុងការអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។

អត្រា កំណែ

1. ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច

➢ ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចជាន់ខ្ពស់ ជា ការទាក់ទងជាមួយសេដ្ឋកិច្ចផ្ទាល់ខ្លួនរបស់បុគ្គលិក និងគ្រួសារ ទូទៅដូចជា៖

❖ ការកាន់ខ្លួននៅក្នុងជំនាញៈយុទ្ធសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយអង្គ៤ប្រការគឺ

- ការទំលាក់ស្បែកស្រូវ គ្រប់គ្រងប្រភេទធនធានរូប និងគ្មានរូប
- ការចេះរៀបចំទុកដាក់ទ្រព្យសម្បត្តិ ឬចេះសន្សំសំចៃ
- ការចេះសេវាគ្រប់គ្រងសិទ្ធិស្រាវជ្រាវបានចរិយាវិជ្ជា ចេះវិជ្ជាសិទ្ធិស្រាវជ្រាវក្រុមគ្រួសារជាសិទ្ធិស្រាវជ្រាវ
- ការចេះចាយវាយឱ្យសមស្របដល់ជំនាញៈយុទ្ធសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចរបស់ក្រុមគ្រួសារសាមញ្ញ

❖ ការរៀបចំការប្រើប្រាស់ប្រាក់ ៤ប្រការដែលនាំឱ្យស្មុគស្មាញគឺ

- ជាអ្នកប្រើប្រាស់ល្បែងស្រី
- ជាអ្នកប្រើប្រាស់ល្បែងស្រី
- ជាអ្នកប្រើប្រាស់ល្បែងស្រី
- ជាអ្នកសេវាគ្រប់គ្រងធនធានក្នុងគ្រួសារដែលរក្សាទុកឱ្យគ្រួសារជាធនធាន

❖ ប្រកាន់យកនូវសុខ ៤ប្រការគឺ

- សុខដែលកើតពីការមានទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានដោយកម្លាំងធ្វើការផ្ទាល់ខ្លួន
- សុខកើតពីការចាយវាយទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួន
- សុខកើតពីការមិនសំពាភ័យបំណុលគេ

- ❖ ធ្វើជាបន្តបន្ទាប់ កុំរំលោភបំពាន ចំពោះអ្នកណាម្នាក់ដែលកេងបំប្លែងយើង ❖

4. លិខិតកុមារដែលបានចែងនៅក្នុងអនុសញ្ញាស្តីពីលិខិតកុមារ ដែលអនុវត្តតាមយុទ្ធសាស្ត្រជាតិ
អង្គការប្រជាជាតិសង្គម៧០ វិច្ឆិកា ១៩៨៩ ឆាន៥៤ ហាត្រា ។

❖ លិខិតព័ត៌មានកុមារឆាន៤ គឺ៖

- លិខិតសំរេចឆាន៤
- លិខិតក្នុងការអភិវឌ្ឍ
- លិខិតទទួលការការពារ
- លិខិតក្នុងការចូលរួម

❖ គោលការណ៍នៃលេខក្តីផ្តល់ការណ៍ស្តីពីលិខិតកុមារឆាន១០ ប្រការគឺ៖

- លិខិតឆាន៤ ឬ ឆាន៥
- កុមារកើតពីម្តាយភរិយាឆាន៤ លិខិតដូចគ្នានឹងកុមារដែលកើតពីឪពុកម្តាយក្នុងភាពជាដ្ឋី
ប្រពន្ធពេញច្បាប់នៃ
- លិខិតទទួលការសិក្សា រួមទាំងការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សាដោយចាំបាច់តបដឹងផ្ទៃ
- លិខិតទទួលការបណ្តុះបណ្តាលខាងវិជ្ជាជីវៈ កម្មសិក្សាដោយតបដឹងផ្ទៃ
- លិខិតទទួលបានការណែនាំឱ្យល្អប្រសើរឡើងវិញ
- លិខិតរដ្ឋបាលការកាត់ទោសប្រហារជីវិត
- លិខិតទទួលកិច្ចការពារមិនឱ្យគេបោះបង់ចោល មិនឱ្យឆាន៤ រំពើយោរយោ និងមិនឱ្យឆាន ការ
កេងប្រវ័ញ្ចករណីខ្លួន
- លិខិតទទួលកិច្ចការពារមិនឱ្យគេប្រើប្រាស់អាយុអប្បបរមាសម្រាប់ការងារ គឺឱ្យឆានច្បាប់ការងារ
កុំឱ្យឆាន ការស្តង់ដារកុមារក្រោមអាយុធ្វើការ
- លិខិតឆានឱកាសសម្រាប់សម្រាក និងការកំណត់
- លិខិតទទួលសេវាកម្មខាងសង្គមកិច្ច។

5. បានជាត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះកុមារប្រោះ៖

- កុមារជាទំពាក់ដែលត្រូវស្នូលឬស្បីនៅពេលអនាគត
- កុមារជាវិធីដែលត្រូវការលិខិតជាងអ្វីៗទាំងអស់
- កុមារជាវិធីដែលវាយអត្រា គាប់ទទួលដំណឹង និងទន់ខ្សោយ
- កុមារជាវិធីដែលកំពុងលូតលាស់ផ្នែករូបកាយ បញ្ញា និងច្បាប់
- កុមារជាវិធីដែលកំពុងរៀនច្រាស់តាមសកម្មភាពទាំងឡាយនៅជុំវិញខ្លួន
- កុមារជាវិធីដែលត្រូវការចំណេះដឹងទូលំទូលាយ ដើម្បីត្រៀមខ្លួនទទួលខុសត្រូវចំពោះអនាគត
របស់ខ្លួន និងវាសនារបស់ប្រទេសជាតិ។

ដូច្នេះ យើងត្រូវផ្តល់អ្វីៗដែលល្អចំពោះពួកគេ ដើម្បីឱ្យគេក្លាយជាមនុស្សល្អ។ ប្រសិនបើយើង
មិនយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះទំលាប់ភាព និងអប់រំគេឱ្យបានល្អទេ នោះកុមារមិនអាចក្លាយជាធនធាន
មនុស្សស្រស់ស្អាតបានទេ។ ហេតុនេះបើ កុមារល្អ យុវជនក៏ល្អ គ្រួសារក៏ល្អ ពលរដ្ឋក៏ល្អ
នោះសង្គមក៏ល្អដែរ។

6. អំពើប្រល័យពូជសាសន៍បាននាំមកនូវផលប៉ះពាល់ និងសេចក្តីសោកសៅដល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សហគមន៍ជាតិ និងសង្គមជាតិ។

- ការសម្លាប់មនុស្សរាប់លាននាក់
- ការបង្កប់អាហារ
- ការបង្ខំឱ្យធ្វើការហួសកម្លាំង
- ការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស
- ការបំបិទសិទ្ធិសេរីភាព
- ការរើសអើងជាតិ អំបូរ និងសាសនា
- ការរំលោភស្តីបង់ទៅលើនារីដែលជាអ្នកទោស
- ការបំផ្លាញទ្រព្យសម្បត្តិ ធនធានៈ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ វប្បធម៌ សាសនា...
- ការបំផ្លាញការអភិវឌ្ឍន៍ និងការប្រព្រឹត្តអំពើអមនុស្សធម៌ ផ្សេងៗ
- ការធ្វើទារុណកម្មយ៉ាងច្រើនទៅលើកុមារ អ្នកទោស ឬក្រុមមនុស្សដែលជាកម្មវត្ថុនៃការសម្លាប់រដ្ឋបាល
- បានបន្សល់ទុកនូវកុមារកំព្រា នារីមេម៉ាយ ភាពក្រីក្រ ភាពអវិជ្ជា ភាពបាក់ឈ្នួលពីការភាពការណ៍ទុកចិត្ត ការគ្មានជំនឿលើអ្វីៗទៅវិញទៅមក និងការបាត់បង់លក្ខណភាពពលកម្មជាដើម...។

ឧ ឯកសារយោង

- អក្ខរក្រមចេញពីសៀវភៅគោលថ្នាក់ទី១២ របស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- កម្រិតវិញ្ញាណ លីវេតផ៍-ពលរដ្ឋវិជ្ជា ថ្នាក់ទី១២ ធ្លាប់ចេញប្រឡងសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិន្ទកំណើតឆ្នាំ ២០១៤ - ២០១៩ និងសំណួរ ចម្លើយនៅក្នុងសៀវភៅគោល។

© វត្ថុបំណង

- ចង់ឱ្យសិស្សានុសិស្ស ទាំងអស់គ្នាស្វែងយល់បន្ថែម និងដឹងនូវខ្លះៗសម្រាប់សិស្សានុសិស្ស ថ្នាក់ទី១២ ដើម្បីដាក់ចំណុចការប្រឡងបាក់ឌុបបាននិទ្ទេសល្អ គ្រប់គ្នា។
- មានឯកសារទុកឱ្យសិស្សប្តូរនូវនិន្នាការប្រឡងបានល្អ។

បញ្ចប់នៅថ្ងៃសៅរ៍ ១០កើត ខែអស្សុជ ឆ្នាំឆ្លូវ ត្រីស័ក ព.ស ២៥៦៥
ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ១៦ខែតុលា ឆ្នាំ២០២១
ជួយកែសម្រួលដោយសិស្សវិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន រំលេច ក្រុម
គ្រឹះរៀបចំប្រឡងបាក់ឌុប

